

ΓΙΑΝΝΗΣ Δ. ΜΠΑΡΤΖΗΣ

Κατοστάρικο στα κύματα

Γιάννης Δ. Μπάρτζης

ΚΑΤΟΣΤΑΡΙΚΟ ΣΤΑ ΚΥΜΑΤΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Ουράνιο μεθύσι
2. Κατοστάρικο στα κύματα
3. Το λάστιχο
4. Το παραστράτημα
5. Το τραχτέρ
6. Η... Βεβήλωση
7. Μήνυμα σε μπουκάλι
8. Μια αρκούδα στους Ολυμπιακούς αγώνες «Αθήνα 2004»

ΠΡΟΪΜΙΟ

Με νοσταλγία αναθυμάται ο νους τα περασμένα, όσο πικρά κι αν ήσαν κάποτε. Τι κι αν ξανάρχονται στη μνήμη χρόνια δύσκολα και στερημένα. Η αίσθηση πως έγιναν σε μακρινούς καιρούς, προσδίδει μιαν ποιητική χροιά στα πρόσωπα, στα γεγονότα και στα πράγματα, αποκαθαίροντάς τα από κάθε τι δυσάρεστο.

Η μαγεία και η ομορφιά των αναμνήσεων... Η νοσταλγία έχει δεσμούς βαθιούς με την ευεργεσία της λήθης. Ζεις κάτι που πληγώνει και βαθιά σε θλίβει..., αγωνιάς, υποφέρεις, βασανίζεσαι, λες «ως εδώ ήταν!» οι αντοχές σου δοκιμάζονται, η πίστη σου κλονίζεται, το θάρρος σου σ' εγκαταλείπει, η ελπίδα λες πως χάνεται... Μα η ζωή στο διάβα της δε συνηθίζει στάσεις. Δε στέκεται, μάτια μου, αυτή ούτε στις λύπες ούτε στις

χαρές. Αέναα κυλάει μπροστά, ποτάμι διάφανο κάποιες φορές, θολό κάμποσες άλλες.

Παρασυρμένα όλα στη ροή του χρόνου ακολουθούν τη συνεχή γραμμή που ορίζεται ως παρελθόν. Η θύμηση μονάχα επιμένει να κρατά με παιδικίσιο πείσμα το μερίδιό της. Επιλέγει ανερώτητα, για το σκότιο χώρο του νου, όσα μια άκριτη ανάγκη επιτάσσει να υπάρξουν φυλαγμένα. Για να ριζώνει μέσα τους, να αναπτύσσεται και να καρποφορεί η μοναδικότητα του καθενός. Για να τροφοδοτούν και να επηρεάζουν από την κρυφή τους θέση τις τρεις κυρίαρχες για την προσωπικότητά μας εξουσίες: βούληση και συγκίνηση και πράξη.

ΟΥΡΑΝΙΟ ΜΕΘΥΣΙ

Αλησμόνητη και κορυφαία επανέρχεται συχνά στη σκέψη μου μια σκανταλιά ομαδική, της τελευταίας μέρας στο Δημοτικό Σχολείο που μαθήτευσα. «Αλησμόνητη» για τη μεγάλη πίκρα και τις τύψεις που χάραξε στη μνήμη όλων μας, αλλά και «κορυφαία» για την ομολογουμένως ξέχωρη επινοητικότητα και την πρωτοτυπία της.

Δεν το θυμάμαι πια ποιος είχε πρώτος την ιδέα, μα φαίνεται πως όλοι οι τελειόφοιτοι, δεκαοχτώ αγόρια και κορίτσια της Έκτης, διαμιás συνωμοτήσαμε να μπει μπροστά το σχέδιο και δεν ακούστηκε αντίρρηση από κανέναν. «Θα σκάγαμε μεγάλη πλάκα»! αυτό ήταν το γενικό συμπέρασμα που συμφωνούσαμε. Δεν ξέραμε αν θα πετύχαινε, μα η αναμονή της «επιχείρησης» συνάρπαζε με μια δαιμονική μαγεία τις μέρες επιλόγου στο Σχολείο μας.

Βάλαμε στόχο να μεθύσουμε τους κόρακες! Να τους ζαλίσουμε μες στη χαρά μας που ολοκληρώναμε με επιτυχία την πρώτη σχολική

εξαετία. Δεν πέραγε απ' την παιδική μας σκέψη πως έτσι προκαλούσαμε τη φύση και παίζαμε επικίνδυνα με ζωντανά της πλάσματα.

Γνωρίζαμε τι πάει να πει μεθύσι. Βλέπαμε τον παραλογισμό, το ασταθές περπάτημα, τη χωρίς μέτρο συμπεριφορά, το πλάνο βλέμμα, την ανεξέλεγκτη γλώσσα, την τραυλή άρθρωση, τη γενική εικόνα απαθλίωσης που φέρνει το αλκοόλ, σε δυο τρεις γραφικούς ταβερνοδίαιτους συμπατριώτες μας, άντρες μοναχικούς, απόκληρους και δαχτυλοδειχτούμενους. «Έτσι θα καταντήσετε», μας έλεγαν γονείς και δάσκαλοι και δε χρειαζόταν να μας εξηγήσουν αναλυτικά, για τις συνέπειες που φέρνει η εξάρτηση από τις δολοφονικές ουσίες.

Δε χρειαζότανε ν' ακούσουμε διαλέξεις εκτενείς για τα ποτά, για τα τσιγάρα και για όλα εκείνα τα ναρκωτικά κι εξαρτησιογόνα, που ευφραίνουν ίσως λίγο στην αρχή, αλλά διαβρώνουν στη συνέχεια οργανισμό και νου του ανθρώπου και ύπουλα του διαλύουν την προσωπικότητα, τον φθείρουν και τον οδηγούν στην καταφρόνια των άλλων και στο θάνατο πριν απ' την ώρα του. Οι τρεις αυτοί συγχωριανοί μας ήσαν τα ζωντανά μας παραδείγματα αποφυγής,

που διασκέδαζαν την καθημερινότητά μας με τα χάλια τους. Παιδιά εμείς, γελούσαμε με την κατάντια τους, όταν δεν τους φοβόμαστε.

Να μεθύσουμε τ' αγριοπούλια! Ήταν μια ιδέα που μας τρέλαινε. Πετούσε γύρω στο Σχολείο ένα σμάρι μαύροι κόρακες, που έκρωζαν βάρβαρα και αποσπούσανε συχνά την προσοχή μας απ' το μάθημα. Ήσαν τόσο ξεθαρρεμένοι και ήμεροι μαζί μας, που κατεβαίνανε και ανακάτωναν το σχολικό σκουπιδοκάλαθο. Έτρωγαν τ' αποφάγια μας και σκόρπιζαν τριγύρω χαρτομάνι και βρωμιές. Θα τους μεθούσαμε τάχα για τιμωρία τους! Αυτή ήταν η απράνταχτη δικαιολογία μας.

Ορίσαμε η «ποινή» τους να εκτελεστεί την τελευταία ημέρα της σχολικής χρονιάς. Το εγχείρημα κρατήθηκε απολύτως μυστικό. Το 'ξεραν μόνο τα παιδιά της Έκτης. Κρασί υπήρχε άφθονο στα σπίτια μας και το ψωμί δεν έλειπε. Όλα τα άλλα που τρώνε σήμερα οι μικροί, ούτε που τα γνωρίζαμε. Δεν ξέραμε τότε εμείς τα επιδόρπια του εμπορίου, σάντουιτς, γαριδάκια, πατατάκια, τοςτ, τυρόπιτες, γκοφρέτες, κρουασάν και τα τοιαύτα. Έτσι δε νιώθαμε άσχημα από την έλλειψή τους. Οι τσέπες και οι τσάντες μας οι

πάνινες ήταν γεμάτες τρίμματα ψωμιού (το «ξεροκόμματο» που λέγαμε), σκληρή μυζήθρα, κανα καρύδι, ξερή σταφίδα, τσαπελόσυκα, πορτοκαλομαντάρινα στην εποχή τους... τέτοια πράγματα.

Σαν έγινε η σχολική γιορτή με τα συνηθισμένα ποιήματα κι αποχαιρετισμούς μαθητών και δασκάλων, οι δεκαοχτώ της Έκτης δε λέγαμε να φύγουμε απ' το προαύλιο. Απλώσαμε έναν παλιοντενεκέ ανοιχτό στην οροφή της τουαλέτας, βάλουμε μέσα φέτες από τα σταρόψωμά μας και τα ποτίσαμε με κοκκινέλι διαλεχτό, που φέραμε κρυφά δυο τρεις από τα σπίτια μας. Ύστερα πήγαμε μακρύτερα και περιμέναμε ανυπόμονα.

Ο πρώτος κόρακας, μαύρος σαν το κατράμι, προσγειώθηκε στο στόχο και δοκίμασε. Του καλοάρεσε ο μεζές! Αρχίζε να σκαλίζει με τα πόδια του και να τσιμπάει ζωηρά. Κάπου κάπου σήκωνε το κεφάλι του ψηλά και έκρωζε κάλεσμα προς τους συντρόφους του. Ήρθε και δεύτερος και τρίτος. Σε λίγο δε χωρούσανε στον ντενεκέ. Από το σγάρλισμα και τα ραμφίσματα πετιούντανε ψωμιά σ' όλο το χώρο γύρω.

Δεν πέρασαν πολλά λεπτά και νιώθαμε το κρώξιμό τους αλλαγμένο σε χροιά και ένταση. Τρανό σημάδι πως το σχέδιό μας είχε επιτυχία. Τσαλαβουτούσαν κι έκρωζαν με ατσαλωσύνη, τσιμπιούνταν μεταξύ τους, κάποιοι έβγαζαν νότες πιο λεπτές κι άλλοι ακούγονταν βραχνιάρικои.

Το μέγα πανηγύρι άρχισε σαν επιχείρησαν οι χορτασμένοι να πετάξουν στον αέρα. Τραμπαλίζονταν σαν καρυδότσουφλα στη μανιασμένη θάλασσα και ξαφνικά ορμούσαν κατακόρυφα κατά τον ουρανό ή έπεφταν βολίδα προς το έδαφος. Το ένστικτο της αυτοπροστασίας τους έσωζε την τελευταία στιγμή, πριν τσακιστούν στις πέτρες κάτω, αφού ξανάνοιγαν φτερό και ξανανέβαιναν, για να στροβιλιστούνε άναρχα μέσα στην πνιγηρή καλοκαιριάτικη άπνοια.

Εμείς γελούσαμε ασταμάτητα. Δείχναμε ο ένας στον άλλο ό,τι ξεχωριστό μας είχε εντυπωσιάσει, βάζαμε στοίχημα για κάποιον κόρακα άμα θα πέταγε ψηλότερα, χειροκροτούσαμε τα πιο τρελούτσικα καμώματα, επαναλαμβάναμε τα μεθυσμένα τους κρωξίματα και μιμούμαστε με χέρια ανοιχτά τα απρόβλεπτα πετάγματά τους.

Φαίνεται όμως ότι κάθε παιχνίδι ενάντιο σε αρχές και νόμους, κάθε παράβαση ή παραβίαση των φυσικών αιώνιων κανόνων, δημιουργεί πληγές και θύματα. Και στην περίπτωση μας κλήθηκαν να πληρώσουν τις συνέπειες της παιδικής σκληρότητας και απερισκεψίας μας αθώες κι άβλαβες ψυχές.

Όταν οι μεθυσμένοι κόρακες εγκαταλείψανε τον ντενεκέ με το κρασόψωμο, για να επιδοθούν στις καλλιτεχνικές, χορευτικές τους επιδείξεις στους αιθέρες, πήγαν να δοκιμάσουν τα απομεινάρια τους ένα ζευγάρι χελιδόνια. Και την έπαθαν! Φαίνεται πως η αλκοόλη ενέτεινε τη δίψα τους και φουσκωμένα όπως ήσαν απ' το τιμολόγημα, πέταξαν προς μια στέρνα εκεί κοντά, όπου συνήθιζαν να ξεδιψούν εν πτήσει αγγίζοντας μόλις την επιφάνεια του νερού. Αγνόησαν όμως τη βλαβερή επίδραση που είχε το κρασί για το μικρόσωμο οργανισμό τους. Στη μέθη και στη ζάλη τους δεν υπολόγισαν σωστά ταχύτητες και επιφάνειες και αποστάσεις. Αντί να κάνουν την προσγείωση στη στέρνα με επιδεξιότητα και τέχνη και να στραφούν ξανά προς τα ουράνια ξεδιψασμένα, αστόχησαν! Χτύπησαν

στην υγρή επιφάνεια με ορμή και χάθηκαν τα δύο στο θολό βυθό.

Παρακολουθούσαμε το ζαβό πέταγμα τους χασκογελώντας αρχικά, σαν μιαν απρόσμενη εξέλιξη στο σόου των «αλκοολικών» κοράκιων, μα πάγωσε το γέλιο μας σαν είδαμε το ατύχημά τους. Τρέξαμε αλαφιασμένα όλα τα παιδιά στη στέρνα και προσπαθήσαμε με ξύλα και καλάμια να τα σώσουμε. Στάθηκε μάταιο...

Δυο τρεις συμμαθητές μας έτρεξαν ευθύς και περιμάζεψαν τον ντενεκέ με το ψωμί και το κρασί, να μην υπάρξουν άλλα θύματα. Οι κόρακες, θαρρείς και ένιωσαν το τραγικό συμβάν, αποτραβήχτηκαν κατά την κοντινή βουνοπλαγιά κι εξαφανίστηκαν κουρνιαάζοντας σε μια συστάδα από ψηλές, πυκνόφυλλες πουρνάρες. Ούτε που ακούστηκαν ξανά ως το επόμενο πρωί.

Αλλά κι εμείς σιωπήσαμε. Με κρύα καρδιά σκορπίσαμε στα σπίτια μας, κρατώντας μέσα μας την πίκρα και την ενοχή και το μετάνιωμα.

ΚΑΤΟΣΤΑΡΙΚΟ ΣΤΑ ΚΥΜΑΤΑ

Τον γκρίζο φόντο σε αρκετές απ' τις εικόνες που κρατήθηκαν στη μνήμη μου από τα παιδικά μου χρόνια, θαρρώ πως τον σκιαγραφούν δυο μόνιμα χαρακτηριστικά της οικογενειακής μας μοίρας: η φτώχεια κι η αγροτική δουλειά. Η μια απέκλειε τα περιθώρια ακόμα και του πιο ισχνού χαρτζιλικιού, ενώ η άλλη μάς στερούσε αυτό που λένε «χρόνο ελεύθερο», ώρες πολλές που να σπαταληθούν με αυτόβουλη και άναρχη διάθεση. Ελλείψεις όντως βασικές, που γίνονταν πιο έντονα αισθητές όταν μας έπιαναν οι ζέστες του καλοκαιριού. Τότε που ο κυρ-Ήλιος, σταυραδέρφι και συμπαίκτης, μάς καλούσε παγανιστικά στο πανηγύρι της χαράς με μουζικάντες σύντροφους τους μελωδούντες τζίτζικες. Πάλι καλά που υπήρχε δίπλα μας η θάλασσα, πλάνη, παρηγοριά κι απαντοχή μας. Στη γαλανή ερωτική απλωσιά της ξοδεύαμε τον παιδικό δυναμισμό μας για ζωή και κίνηση. Στην ασυνόρευτη απεραντωσύνη της δροσίζονταν τα όνειρά μας, για τις καλύτερες μέρες που καρτερούσαμε να 'ρθουν.

Όταν τύχαινε -σπάνιες φορές- να μην έχουμε καπνά για μάζεμα και οι γονείς να λείπουνε στο μεροκάματο, το πρωινό μάς άνηκε εξολοκλήρου. Βγάζαμε απ' το πρωί τα «ζα» στις καλαμιές, τα παλουκώναμε, πηγαίναμε τις γίδες στο κοινό κοπάδι, ταΐζαμε κουνέλια, κότες και παπιά και σκαπετούσαμε στις γειτονιές να σμίξουμε με άλλα παιδιά. Ήταν αυτές οι πιο όμορφες σχολές του θέρους, που με παρέες ομηλικών τις περνούσαμε στον κοντινό γιαλό, παίζοντας, κολυμπώντας, χαχανίζοντας.

Θυμάμαι μια χρονιά, τα πράγματα ήσαν παραπάνω από άσχημα στα οικονομικά της οικογένειας. Τα στάρια δεν απέδωσαν καρπό από την παρατεταμένη αναβροχιά, τα καπνά ήταν ακόμα απούλητα στην αποθήκη, ενώ το μεροδούλι του πατέρα και της μάνας σε κτηματίες συντοπίτες μας, ήτανε λιγοστό και κακοπληρωμένο.

Εμείς -τα τρία αδέρφια- νιώθαμε την ανέχεια σαν ομίχλης άχνη να τρυπώνει στον αέρα του σπιτιού και καταπνίγαμε τις απαιτήσεις μας. Η άχαρη επιβολή του «πρέπει» και «δε γίνεται» ματαίωνε κάθε επιθυμία, βιάζοντας σε πρόωρη ωρίμαση την παιδικότητά μας. Να πεις πως δε

δουλεύαμε; Βοηθούσαμε αγόγγυστα στις αγροτοδουλειές, στον τρύγο, στις ελιές, στο περιβόλι... Εμείς είχαμε την απόλυτη ευθύνη να παραδίνουμε κάθε πρωί τις δυο γιδούλες μας στον μπαρμπα-Χρήστο, το γιδάρη του χωριού, εμείς τις καρτερούσαμε το βράδυ να επιστρέψουν χορτασμένες και τις οδηγούσαμε στο στάβλο, δένοντάς τες δίπλα στα μεγάλα ζωντανά. Δίναμε χέρι βοήθειας στον παππού και στη γιαγιά, όπου μας ήθελαν, κουβαλούσαμε μάραθα και πρασινάδες στον κουνελιώνα και ποτίζαμε μέρα παρά μέρα, σαν γέμιζε η στέρνα μας, το κτήμα με τις λεμονιές και τις πορτοκαλιές. Εκείνο όμως που ποτέ δε συμπαθήσαμε, ήτανε του καπνού το «πέρασμα». Η πίσσα των καπνόφυλλων, μοίρα κακιά, πίκραινε χέρια και καρδιές, μαυρίζοντας στη φρέσκια νικοτίνη της τα τρυφερά μας καλοκαίρια.

Σκληρή δουλειά, χρονορουφήχτρα και μονότονη, άρχιζε με το πρώτο χάραμα και κράταγε ως αργά το απόγευμα. Τα καπνά μαζεύονταν α-ξημέρωτα, να είναι δροσερά. Χιλιάδες φύλλα κουβαλιόντουσαν στο σπίτι σε τεράστιους πάνινους μπόγους, φορτωμένους στο γαϊδούρι και στη μούλα μας και αδειάζονταν, βουνό σωστό,

στη μέση στο δωμάτιο. Γύρω τους πιάναμε θέση οκλαδόν οι ακραίες ηλικίες, παππούς, γιαγιά και τα τρία «καμάρια» τους, η αφεντιά μας. Οι γονείς μας συνήθως έφευγαν μετά το πρωινό μάζεμα, κυνηγώντας το μεροκάματο. Το «πέραςμα» είχε μεταβιβαστεί στη δική μας αρμοδιότητα. Πιάναμε τα καπνόφυλλα προσεκτικά και τα περνούσαμε, τρυπώντας τα ένα ένα, σε μεγάλη βελόνα, που τη στηρίζαμε κάτω από την αμασχάλη. Το βελόνιασμα ήθελε χέρια σταθερά, υπομονή και χρόνο απέραντο, που «εκόντες άκοντες» τα διαθέταμε εμείς οι βλαστοί των ταλαίπωρων καπνοπαραγωγών. Ώρες ατέλειωτες σκυμμένοι, με πιασμένα γόνατα και με τη μέση να διαμαρτύρεται από την άβολη στάση, βελονιάζαμε φύλλα, προσέχοντας να μη σπάζουν οι μίσχοι τους μα και να μην πληγώνουμε τα δάχτυλά μας. Κι εκείνος ο μαρτυρικός σωρός δεν έλεγε με τίποτα να λιγοστέψει. Οι χτύποι απ' το ρολόι στο καμπαναριό της Παναγίας -προσφορά ομογενών «εξ Αμερικής»- στάθμιζαν την υπομονή μας και μετρούσαν την απελπισία μας.

Καθηλωμένοι γύρω στον καπνοσωρό νιώθαμε ότι φεύγαν ανεπίστρεπτα οι σχολικές μας διακοπές, μα δε μεμψιμοιρούσαμε. Παράπονο

φανερωμένο ποτέ δε βγήκε από τα χείλη μας. Τη δουλειά την είχαμε αποδεχτεί ως πεπρωμένο. Γεμίσαμε τις ώρες με πειράγματα, με τσακωμούς καμιά φορά αναμεταξύ μας για αφορμές ασήμαντες, αλλά και με τραγούδια, με ανέκδοτα, με κουτσομπόλικες πληροφορίες για γείτονες, για φίλους, για γνωστούς... Στις δέκα και τριάντα σταματούσαμε κάθε φωνή, ν' αφουγκραστούμε απ' το σταθμό της YENEΔ «Το σπίτι των ανέμων», την πανελλήνιας ακροαματικότητας ραδιοφωνική σειρά. Σαν τέλειωνε η εκπομπή, έπιαναν οι μεγάλοι να ιστορούν τα περασμένα τους, όπου μπλέκονταν σε παραμυθένια αρμονία όνειρα, μύθοι και πραγματικότητες.

Εκεί, μες στο μονότονο βελόνιασμα, δοκιμαζόταν η ψυχή μας, πλούτιζαν οι ευαισθησίες μας, μεταγγιζόταν η παράδοση, άνοιγε η κοινωνία τα παράθυρα, για ν' αγναντέψουμε τα μέσα της. Εκεί συμφιλιωθήκαμε με τον καημό για ένα πλήθος από ματαιώσεις, ισοζυγιάζοντάς τες με επιθυμίες και οράματα για το δικό μας αύριο, που θα ήταν σίγουρα πλασμένο αλλιώς. Μυθική λαμπηδόνα, η μόρφωση, μαγνήτιζε τα σχέδια και το δυναμισμό μας. Αυτή θ' αποκολλούσε την ξυλάμαξα της μοίρας μας από την πίσσα του κα-

πνού και θα μας την παρέδιδε, όπως της Σταχτοπούτας τη χρυσή, για ονειρικά ταξίδια στο στερέωμα του μέλλοντος. Γι' αυτό -ίσως- και δε χρειάστηκε ποτέ να πούνε οι δικοί μας «διάβασε», όταν άνοιγαν πάλι τα σχολεία. Μας το ζητούσαν επιτακτικά, με μια φωνή που έφτανε ως τα κατάβαθα του νου, τα σκυμμένα μας καλοκαίρια.

Οι κόποι μας δεν τέλειωναν με το βελόνιασμα. Κατόπιν έπρεπε τα φύλλα να περαστούν σε νήμα, τρεις βελόνες μαζί. Τα νήματα στηρίζονταν σε καλαμόβεργες. Τις «βέργες» αυτές, με το πολύτιμο προϊόν να κρέμεται σαν χαίτη αλόγου, τις μεταφέραμε στις «λιάστρες» στο ύπαιθρο, όπου απλώνονταν μέρες πολλές να ξεραθούν κάτω από την αδιάκοπη παρακολούθηση και φροντίδα μας. Ακολουθούσε το «τέγκιασμα», αφού πρώτα τα φρυγμένα από το θερινό ήλιο καπνά καταβρέχονταν με την «ψυχαστήρα»¹, για να μαλακώσουν, να μην τρίβονται. Βρεγμένα συμπίεζονταν σε ξύλινο καλούπι, το «τέγκι», και σχημάτιζαν πυκνό δέμα μισού περίπου κυβικού μέτρου. Τα δέματα τυλίγονταν με λινάτσα και τοποθετούνταν σε σειρές στην απο-

¹ Παραφθορά της λέξης «ψεκαστήρας».

θήκη. Εκεί θα 'ρχονταν την κρίσιμη ώρα οι ελεγκτές του Οργανισμού Καπνού μαζί με τον καπνέμπορο, για να εκτιμήσουν την ποιότητα, να ορίσουν τις τιμές και να αγοράσουν την παραγωγή μας. Τότε και μόνο οι κόποι της οικογένειάς μιας ολόκληρης χρονιάς θ' αποτιμούνταν σε χρήμα και θα έπιαναν τον τόπο τους, εξασφαλίζοντας το βιοπορισμό μας.

Είχα τελειώσει εκείνο το καλοκαίρι την πρώτη τάξη του Γυμνασίου και η ταχύτητά μου στο βελόνιασμα ήταν φτασμένη σε επίπεδο επαινετό κι αξιοζήλευτο. Άλλες χρονιές με τέτοιες επιδόσεις θα μπορούσα ίσως να διεκδικήσω ακόμα και ένα κέρασμα παγωτού. Γιατί καμιά φορά, αν όλα πήγαιναν καλά κι οι πληρωμές απ' τον καπνέμπορο είχαν δοθεί στην ώρα τους, συνέβαινε να δοκιμάζουμε -μία στις τόσες- παγωτό ξυλάκι, απ' τον πλανόδιο παγωτατζή, που πέρναγε στις γειτονιές με το ποδήλατο-ψυγείο του διαλαλώντας την ολόδροση πραμάτεια.

Πού να τολμήσω όμως, τότε, να μιλήσω για κεράσματα και παγωτά, αφού το έβλεπα ότι τα «τέγκια» μας ήταν στην αποθήκη ανέγγιχτα και άκουγα τις φήμες για τους ελεγκτές, που όπου περνούσαν, έβρισκαν, λέει, «αναμμένα» τα

καπνά και δεν έδιναν άδεια για να πουληθούν. Άλλοι ψιθύριζαν λόγια κρυφά για «αντιαγροτική πολιτική στο καπνικό», για «αδυναμία απορρόφησης της παραγωγής» και για τερτίπια των μεγαλεμπόρων ν' αρπάξουν τη σοδειά μας σε εξευτελιστική τιμή. Βλέποντας λοιπόν το ζαρωμένο από τις έγνοιες πρόσωπο του πατέρα και ξέροντας καλά πόσο «στεγνή» ήταν η τσέπη του, ανέβαζα με αφιλοκέρδεια την παραγωγικότητά μου στο βελόνιασμα και απωθούσα μέσα μου κάθε αμαρτωλή επιθυμία για γευστικές ή όποιες άλλες θερινές απολαύσεις.

Ήμουν όμως πολύ τυχερός, φαίνεται, γιατί εκείνο που δε φανταζόμουν στα πιο τρελά μου όνειρα να πέφτει από τον ουρανό, ήρθε μόνο του και με βρήκε... στη θάλασσα! Ή μάλλον, για να λέμε τα πράγματα με τα σωστά τους, το συνάντησα κάνοντας μια μεγάλη βουτιά. Ένα κατακόκκινο κατοστάρικο μου γυάλισε ξαπλωμένο πάνω στις πέτρες, νωχελική συντροφιά στα πλοκάμια κάποιου ψωμωμένου χταποδιού. Λαχτάρισα πραγματικά, όταν το είδα. Δεν έβρισκα καν το κουράγιο να το πιστέψω. Έκλινα περισσότερο προς την ιδέα του λάθους. Τι δουλειά είχε ένα κανονικό χαρτονόμισμα στα κύματα; Κανένα

παλιόχαρτο θα ήταν. Περιτύλιγμα σοκολάτας μάλλον. Σοκολάτας αμυγδάλου ION. Ναι, αυτό θα ήταν! Άκου κατοστάρικο! Αν δεν ήμουν μέσα στο νερό, θα γελούσα με την ανοησία μου.

Ανέβηκα στην επιφάνεια, έτριψα καλά τα μάτια μου, πήρα βαθιά ανάσα και ξαναβούτηξα. Ο πειρασμός βλέπεις... Έπρεπε να διερευνήσω την αλήθεια. Ναι... ήταν ένα πραγματικό χάρτινο κατοστάρικο! Με τη χαρακτηριστική φιγούρα του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη. Το έβλεπα κάπως θαμπά, μα δεν υπήρχε αμφιβολία. Άπλωσα το δεξί μου χέρι να το πιάσω, υπερβαίνοντας τα όρια της καταδυτικής μου αντοχής. Η άνωση με έσπρωχνε άσπλαχνα προς τον αφρό, χωρίς να έχω κατορθώσει να το αγγίξω. Επανέλαβα το εγχείρημα δυο και τρεις ακόμα φορές, αλλά μάταια.

Ούτε σκέψη βέβαια να ζητήσω βοήθεια από τους άλλους της συντροφιάς, που βουτούσαν παραδίπλα για αστερίες, σαλιγκάρια και χρωματιστά χαλίκια. Αν κάποιος μεγαλύτερος ή ικανότερός μου στις βουτιές κατάφερνε να το πιάσει, το κατοστάρικο θα γινόταν δικό του. Άντε να με κερνούσε κι εμένα κάτι λίγο απ' την αξία του. Έπρεπε με κάθε θυσία να το κατακτή-

σω μόνος μου, για να το χαρώ τελικά εγώ με τ' αδέρφια μου. Μάνιασα από τη σφοδρή επιθυμία και απ' το πείσμα. Φούσκωσα τα πνευμόνια μου με φρέσκο αέρα και δοκίμασα μιαν ακόμα καταβύθιση. Κατευθύνθηκα προς το βυθό με τα μάτια μου προσηλωμένα στο μουλιασμένο κόκκινο σημάδι. Αισθανόμουν την καρδιά μου να χτυπά τρελά. Με επιδέξιες κινήσεις αντιπάλευα την αντίθετη δράση της θάλασσας. Τ' αυτιά μου βούιζαν επικίνδυνα και τα αποθέματα οξυγόνου μέσα μου ένιωθα πως τελειώνουν.

Σαν είδα πως πλησίασα αρκετά στο στόχο μου, τεντώθηκα και άπλωσα το χέρι μου όσο πιο πολύ γινόταν. Η άμμος τριγύρω στο λαχταριστό χαρτάκι θόλωσε από την κίνηση, αλλά τα δάχτυλά μου δεν το άγγιξαν. Το νερό με απωθούσε ξανά στην επιφάνεια. Το μυαλό μου σκοτεινίασε. Δεν άντεχα την ιδέα της αποτυχίας. «Όχι! δε θα μου το πάρει η θάλασσα!» ψιθύρισα οργισμένος και επιχείρησα μιαν ύστατη προσπάθεια. Βουτιά ξιφία με κορμί βολίδα. Ο στόχος σταθερός. Άπλωσα την παλάμη μου πάνω του κι αισθάνθηκα τη χούφτα μου να κλείνει γεμάτη από υγρή άμμο και λεπτά χαλίκια. Ύστερα αφέθηκα ξέπνοος στη δύναμη της άνωσης.

Πετάχτηκα στον αέρα κοντανασαίνοντας σαν ασθματικός. Μισό δευτερόλεπτο ακόμα και θα είχα λιποθυμήσει. Απόφυγα τα βλέμματα των άλλων παιδιών και βγήκα κολυμπώντας με το ένα χέρι στην αμμουδιά, χωρίς ν' ανοίξω τη χούφτα μου. Δεν ήμουν ακόμα σίγουρος για το αποτέλεσμα. Δεν ήξερα καν αν είχα πιάσει το ποθούμενο αντικείμενο. Πήγα λίγο απόμερα και τότε διαπίστωσα πως είχε γίνει το θαύμα! Το κα-
τοστάρικο ήταν εκεί, μια υγρή κόκκινη μάζα μπερδεμένη με χαλίκια, σαλιγκάρια και υπο-
λείμματα λεπτής άμμου. Ήμουν ταραγμένος. Χαρά, συγκίνηση, ενθουσιασμός με συνεπήραν. Ήθελα να φωνάξω την επιτυχία μου, να τη δια-
λαλήσω στον κόσμο, αλλά κάτι τέτοιο θα έφερνε πολλούς συμμετόχους στο όνειρο. Κι εγώ το κα-
τοστάρικο το ήθελα μόνο για μένα και τ' αδέρ-
φια μου. Για κανέναν άλλον. Ούτε οι γονείς μου θα έπαιρναν μέρος στην απόλαυσή του. Είχα κιόλας αποφασίσει να το κρατήσω μυστικό και απ' αυτούς.

Το καθάρισα προσεκτικά, φροντίζοντας μη μου διαλυθεί και το άπλωσα πάνω σε μια πέ-
τρα να το στεγνώσει ο ήλιος...

Όταν γυρίσαμε στο σπίτι, μοιράστηκα τη χαρά μου με τη Γεωργία και τον Κώστα κι αρχίσαμε τα σχέδια. Δεν αργήσαμε να καταλήξουμε στις αγορές που θα πραγματοποιούσαμε. Εκείνα που ποθούσε η παιδική μας ψυχή ξεχώριζαν μέσα σ' έναν κύκλο περιορισμένων επιλογών. Πρώτα απ' όλα, μόλις περνούσε από τη γειτονιά μας ο παγωτατζής, θα παίρναμε τρία «ξυλάκια σοκολάτα» κι ένα «κουπάκι» που θα το μοιραζόμαστε. Το ίδιο απόγευμα θα αγοράζαμε στο μπακάλικό ένα βαζάκι με βανίλια, για να φτιάχνουμε μόνοι μας «υποβρύχια» με δροσερό νερό. Πόσο μας άρεσε η βανίλια, που μας κέρναγε στο πανηγύρι του χωριού ο καλός μας ο παππούς! Γλείφαμε το κουτάλι με το άσπρο γλυκό ζυμαράκι και παρακαλούσαμε να μην τελειώσει ποτέ. Τέλος με ανατολίτικη λαγνεία αδειάζαμε μονορούφι το αρωματισμένο ποτήρι. Αξέχαστες απολαύσεις!

Θα κάναμε έκπληξη και στη μητέρα, ψωνίζοντας για χάρη της ένα σακουλάκι σκόνη ΚΛΙΝ. Στο ράδιο ακούγαμε πως καθαρίζει μόνο του τα ρούχα, δίχως τρίψιμο. Να αναπαυότανε λίγο η δόλια απ' το μαρτύριο της μπουγάδας με το λουλάκι και την αλισίβα. Στο βάθος ίσως να

κρυβόταν αρκετή δόση ιδιοτέλειας με την επιλογή αυτού του δώρου. Τα σακουλάκια του παλαιού εκείνου απορρυπαντικού ξετρέλαιναν τον παιδόκοσμο, γιατί είχαν μέσα πλαστικούς καουμπόυδες, ινδιάνους και πολεμιστές. Έναν κάθε σακούλι. Συμμαθητές και φίλοι μας είχαν κάνει συλλογές με αρκετούς από δαύτους. Εμείς δεν είχαμε κανέναν. Η μητέρα μας, για λόγους οικονομίας περισσότερο παρά από πεποίθηση, αρνιότανε να ενταχθεί στη σύγχρονη τεχνολογία του πλυσίματος. Ήρθε η ώρα να την οδηγήσουμε στο μέλλον!

Αν τέλος έμεναν λίγα λιανά από το κατοστάρικο, είπαμε να ψωνίσουμε ένα δικό μας «Διαπλανητικό Εικονογραφημένο», απ' τη σειρά των κόμικς που αχόρταγα διαβάζαμε δανεισμένα από ευπορότερους συμμαθητές μας.

Όταν πιάσαμε τις σταθερές μας θέσεις γύρω στο σοφρά, η χαρά ξεχειλίζει με μικρές αστραπές απ' τα μάτια μας και η ανυπομονησία έγραφε στα μάγουλά μας εξάψεις απαλής ερυθρότητας. Στο μεσημεριανό φαγητό είχε σμίξει όλη η οικογένεια. Σπάνιο γεγονός για καλοκαίρι. Ο παππούς, η γιαγιά και οι γονείς μας έτρωγαν αμίλητοι. Ένωσα έναν ηλεκτρισμό στην ατμό-

σφαιρα, που μούδιασε την ψυχική μου ευφορία. Κάποια αδιόρατη ανησυχία πλανιόταν στις σιωπές των μεγάλων. Από δυο τρία μισόλογα της μάνας πήραμε την είδηση ότι αναμενόταν η Επιτροπή Ελέγχου των Καπνών.

Άλλες χρονιές ένα τέτοιο νέο είχε και την ευχάριστη πλευρά του, αφού μετά απ' την επίσκεψη των φοβερών επιτρόπων ακολουθούσαν οι έμποροι, που θ' αγόραζαν την παραγωγή. Εκείνη τη χρονιά όμως η φήμη που άφηνε πίσω της η επιτροπή, δεν ήταν καθόλου ευχάριστη. Τα καπνά είχαν μείνει στις αποθήκες παραπάνω απ' όσο συνηθιζόταν και τα είχε πειράξει η υγρασία. Οι επίτροποι του Οργανισμού έβρισκαν, λέει, μούχλα ανάμεσα στα φύλλα και διάταζαν την καταστροφή των χαλασμένων «τεγκιών».

Δεν είχαμε τελειώσει καλά καλά το φαγητό, όταν ακούσαμε στην αυλή θόρυβο επισκεπτών. Η Κρυστάλλω μας γάβγιζε μανιασμένη, σαν να είχε να κάνει με επικίνδυνους εισβολείς, με καταστροφείς της οικογενειακής μας γαλήνης. Δυστυχώς, η διαίσθησή της δεν την είχε γελάσει... Εκείνο που μας ανησύχησε περισσότερο, ήταν που μαζί με την επιτροπή ερχόταν και ο χωροφύλακας απ' το διπλανό κεφαλοχώρι. Τον

πατέρα μου τον έζωσαν τα φίδια. Είχε χάσει το χρώμα του.

Αφήσαμε όπως όπως το τραπέζι και πήγαμε στην αποθήκη. Ο πατέρας άνοιξε την πόρτα, για να μπει η επιτροπή και κατέβασε το πρώτο δέμα. Εμείς, συμμετέχοντας στη γενική αγωνία, παρακολουθούσαμε από κοντά χωρίς μιλιά. Οι ελεγκτές ξύλωσαν το λινασένιο περικάλυμμα και άρχισαν να ψαχουλεύουνε τα φύλλα. «Αναμμένο! Στην άκρη αυτό!» είπε με άχρωμη ψυχρότητα ο ένας. Ο πατέρας μου κάθιδρος κατέβαζε συνεχώς καπνοδέματα κι εκείνοι τα ξεκοιλιαζαν κι έδιναν αυστηρά την ετυμηγορία τους. Στο τέλος δυο τρία μόνο είχαν εγκρίνει για τη δικαιοδοσία των εμπορών. Όλη σχεδόν η παραγωγή μας είχε χαρακτηριστεί «αναμμένη» κι έπρεπε «να καταστραφεί πάραυτα».

Αυτό το «πάραυτα» δεν το είχαμε ακούσει πάλι και δε γνωρίζαμε τη σημασία του. Χρειάστηκε να επέμβει ο χωροφύλακας, να μας το εξηγήσει. «Τώρα αμέσως, κύριε... Φορτώστε τα στα ζα και φέρτε τα στο αλώνι της Αγια-Παρασκευής, όπου θα καταμετρηθούν και θα καούν ενόπιον της επιτροπής!»

Ο «κύριος» ήταν ο πατέρας μου. Σ' αυτόν απευθύνθηκα «το όργανον της τάξεως» και παραξενεύτηκα που άκουγα να τον προσφωνούν όμοια με το δάσκαλό μου. Δεν είχα όμως ούτε το χρόνο ούτε τη διάθεση να το φιλοσοφήσω. Έβλεπα ότι στο σπίτι μας ερχόταν χαλασμός. Τα όνειρα όλων μας γκρεμίζονταν, αφού οι κόποι της χρονιάς θα γίνονταν στάχτες! Η μάνα σφουγγίζε τα μάτια με την άκρη της ποδιάς της. Η γιαγιά στρίγκλιζε, βρίζοντας θεούς και δαίμονες και ο παππούς με την ιώβειο υπομονή του μας πήρε παράμερα και ζήτησε να τον βοηθήσουμε να σαμαρώσει τη μούλα και τη γαϊδουρίτσα μας. «Δεν έχουν θεό αυτοί, παιδιά μου!» μας ψιθύρισε κι έφτυσε την οργή του στη γη.

«Και πού είσαι;» συμπλήρωσε ο χωροφύλακας, καθώς έδινε στον πατέρα μου τα έγγραφα των επιτρόπων. «Να έχεις μαζί σου κι ένα μπετόνι πετρέλαιο για τη φωτιά».

«Πετρέλαιο; Πού να το βρω εγώ το πετρέλαιο;» τόλμησε να αρθρώσει ο πατέρας μου. «Δεν έχω λεφτά για πετρέλαιο... Εσείς με καταστρέφετε και μου ζητάτε κι από πάνω να αγοράσω το πετρέλαιο που θα με κάψετε;» Η φωνή του, κραυγή απόγνωσης, βγήκε θαρρείς μες απ'

τα βάθη της ψυχής του με τη λανθάνουσα χροιά ενός αντρίκειου λυγμού.

«Μπορούμε να το χρεώσουμε στο λογαριασμό σου, αλλά τότε θα το πληρώσεις υπηρεσιακώς στο δεκαπλάσιο. Η Αγροτική Τράπεζα, ξέρεις, δεν αστειεύεται... Διάλεξε και πες μου!» απείλησε ο χωροφύλακας.

Ο πατέρας ήταν στα όρια της κατάρρευσης. Ως εκεί έφταναν οι αντοχές του. «Μα, δεν έχω δραχμή. Καταλαβαίνετε;... Θα φέρω αφάνες για τη φωτιά, κυρ χωροφύλακα! Δε χρειάζεται το πετρέλαιο!»

«Ή το φέρνεις ή σε χρεώνω, και βγάλ' τα πέρα ύστερα με το Δημόσιο!» επέμενε ο εκπρόσωπος του νόμου. Οι επίτροποι κουνούσαν επιδοκιμαστικά το κεφάλι τους, συμφωνώντας μαζί του.

Τότε πήρα κι εγώ τη μεγάλη απόφαση. Βγάζω το αρμυρισμένο κατοστάρικο από την τσέπη, πλησιάζω τον πατέρα και το ακουμπάω στην παλάμη του. Ήταν τόση η ταραχή του εκείνη τη στιγμή, που ούτε καν σκέφτηκε να με ρωτήσει πού το είχα οικονομήσει τέτοιο μεγάλο ποσό.

Τράβηξε για το βενζινάδικο με ψηλά το κεφάλι. Τον έβλεπα ν' απομακρύνεται με τη βεβαιότητα του νικητή. Τι κι αν μας έκαιγαν τη σοδειά; Τι κι αν μας βύθιζαν ακόμα πιο πολύ στη φτώχεια; Στα υγραμένα μάτια του λαμπύριζε φως περηφάνιας.

Το ωραίο είναι πως στο τέλος περίσσεψαν λίγες δραχμές απ' το πετρέλαιο, ίσα ίσα για ν' αγοράσουμε ένα «κουπάκι» παγωτό. Το μοιραστήκαμε δίκαια τα τρία αδέρφια και δώσαμε μια κουταλιά να δοκιμάσει κι η γιαγιά μας.

ΤΟ ΛΑΣΤΙΧΟ

Δεν ξέρω αν γινόταν το ίδιο και σ' άλλα χωριά, μα στο δικό μας, είχαμε κηρύξει μονομερώς αμείλικτο πόλεμο ενάντια στ' αγριοπούλια. Ήταν μια «παράδοση γενεών» που πήγαινε από πατέρα σε γιο κι όλοι μας θεωρούσαμε υποχρέωση και τιμή τη συνέχεια και την πιστή τήρησή της. Άλλωστε ο «πόλεμος» αυτός είχε συνδεθεί και με γευστικές απολαύσεις, αφού κρέας έβλεπαν οι κατσαρόλες στα σπίτια μας μόνο στις μεγαλογιορτάδες. Χίλιους δυο τρόπους μεθοδεύαμε, για να τα πιάσουμε και να τα πάμε θριαμβευτικά στη μάνα μας, να μας τα τηγανίσει με αυγά, για να χορτάσουμε την πείνα μας.

Τα πιο αξιόλογα στελέχη του παιδόκοσμου στη γειτονιά μου έφτιαχναν «δόκανα» με

σύρμα χοντρό, από εκείνο που είχαμε για το κρέμασμα της μπουγάδας· έστηναν «ξόβεργες», για τις οποίες ακόμα αγνοώ τον τρόπο και το υλικό κατασκευής τους· τοποθετούσαν παγίδες πλεγμένες με καλάμια· και κυνηγούσαν με τις ώρες τσίχλες και σπυργίτια με τα αυτοσχέδια «λάστιχα», σφεντόνες δηλαδή, που δεν έπρεπε να λείπουν από κανενός μας την «κολότσεπη».

Αναγνωρίζοντας την πρωτοκαθεδρία σε πολύ δυναμικότερους ομήλικούς μου, έμενα στην αφάνεια που επιφυλάσσει η μοίρα στους οπαδούς των ισχυρών. Έτσι, παρόλο που συμμετείχα σε όλες τις κυνηγετικές δραστηριότητες, είχα ειδικευτεί σε δευτερεύουσες, «βοηθητικές» θα λέγαμε, δουλειές, όπως: Να καίω παλιά λάστιχα αυτοκινήτων και να βγάζω λεπτό ατσαλόσυρμα, που χρειαζόταν για το μηχανισμό του κλεισίματος στα δόκανα· να βγαίνω για δολώματα μαζεύοντας σκουλήκια, που τα αποθήκευα ζωντανά μέσα σε τρυπημένα ξερά σφεδρούκλια·² να καθαρίζω καλάμια με το σουγιαδάκι μου και να τα κόβω σε λεπτές λωρίδες για το πλέξιμο των παγίδων· να ξύνω κομμάτια από κλαδί ελιάς

² σφεδρούκλι = ασφόδελος

σε σχήμα Υ για την κατασκευή των λάστιχων κλπ.

Μάταια προσπαθούσε ο -συχωρεμένος πι-α- δάσκαλός μας να καταπολεμήσει αυτές τις... «βάρβαρες», όπως τις έλεγε, συνήθειές μας. Χαμένες πήγαιναν οι σποραδικές αιφνίδιες έρευνές του στις τσέπες και στις τσάντες μας, για την «κατάσχεση» των «όπλων» μας. Στο βρόντο ηχούσαν οι απειλές του. Δέκα λάστιχα έκαιγε στην ξυλόσομπα της τάξης μας εκείνος; Είκοσι φτιάχναμε το ίδιο απόγευμα εμείς.

Κάπου κάπου έριχνα κι εγώ με το λάστιχό μου σημαδεύοντας σπουργίτια· κι είναι αλήθεια πως επιθυμούσα διακαώς να βρω το στόχο. Ήθελα να δω ένα πουλί να πέφτει χτυπημένο απ' το δικό μου «βόλι». Το άψυχο σώμα του θ' αποτελούσε την πιο μεγάλη αναγνώριση της λαστιχοκυνηγητικής αξίας μου. Θα συζητιόταν το κατόρθωμά μου για πολλές ημέρες. Η φήμη μου θα έκανε γύρο στις γειτονιές του χωριού, γιατί τέτοιες επιτυχίες ήσαν πολύ σπάνιες. Μπορεί να πιάναμε πολλά σπουργίτια και κοκκινολαίμηδες και σουσουράδες με τις ξόβεργες, με τις παγίδες και τα δόκανά μας, αλλά σ' αυτές τις περιπτώσεις δεν υπήρχε το στοιχείο της ατομικής προ-

βολής και της προσωπικής αξιοσύνης. Μόνο στο σημάδι με το λάστιχο πετύχαινε κανείς την ομόθυμη αναγνώριση, όταν και όποτε κατόρθωνε την ποθούμενη «φονική βολή».

Όσπου μια μέρα πραγματοποιήθηκε η επιθυμία μου, κατά τρόπο μάλιστα εντελώς απρόσμενο όσο και μοιραίο.

Ήταν καλοκαίρι, θυμάμαι, κι έλειπαν όλοι στο θερισμό. Είχα μείνει μόνος στο σπίτι και διάβαζα ξαπλωμένος σ' ένα ξυλοκρέβατο, κάτω απ' την πυκνή σκιά της αγριομουριάς στη μέση της αυλής μας. Τότε είδα το πουλί! Ήταν ένας αεικίνητος σπουργιτάκος, που πετούσε με νεύρο από κλαδί σε κλαδί. Τίναζε τα φτεράκια του κι έβγαζε ήχους τσιριχτούς. Το «τσιριτρίιιτ! τσιριτρίιιτ!» του ακουγόταν πότε απ' τη μια μεριά του δέντρου, πότε από την άλλη. Για κακό του βέβαια μου απέσπασε την προσοχή. Τον παρακολουθούσα ν' αλλάζει θέσεις πάνω στα κλαδιά. Όταν μου τον έκρυβαν τα φυλλώματα, μετακινιόμουν ξαπλωμένος, για να μην τον χάνω απ' τη ματιά μου. Παράτησα κατά μέρος τον Ιούλιο Βερν κι αφαιρέθηκα κοιτάζοντας το μικρό φτερωτό διαβόλακο.

Κάποια στιγμή που έφτασε στα πιο χαμηλά κλαδιά κι ήταν δυο τρία μόνο μέτρα δίπλα μου, φούντωσε μέσα μου η επιθυμία να τον σημαδέψω. Τραβάω το λάστιχο από την πίσω τσέπη του παντελονιού μου, παίρνω ένα στρογγυλό χαλίκι, σκύβοντας ελαφρά στο χωματένιο δάπεδο, κλείνω το ένα μάτι για να σκοπεύσω καλύτερα, τεντώνω το λάστιχο, το κατευθύνω κατά το στόχο μου και... αφήνω το βόλι να λευτερωθεί φεύγοντας σαν την αστραπή.

Αυτό ήταν! Σε κλάσμα δευτερολέπτου ο σπουργιτάκος έπεφτε χτυπημένος στο έδαφος. Δεν πίστευα στα μάτια μου! Επιτέλους είχα σκοτώσει κι εγώ ένα πουλί! Να το!... ήταν εκεί δίπλα στα πόδια μου και σπαρταρούσε αποχαιρετώντας τη ζωή! Τι κι αν δεν υπήρχαν μάρτυρες του κατορθώματος; Ήταν άλλο καλύτερο πειστήριο από το ίδιο το θύμα της ευστοχίας μου;

Πετάχτηκα απ' το ξυλοκρέβατο και πήγα κοντά στο πεσμένο πουλί. Έσκυψα και το πήρα στα χέρια μου. Σπαρταρούσε ακόμη. Τα μάτια του ήσαν κλειστά. Σταγόνες ζεστό αίμα είχαν βάψει τα γκριζωπά πούπουλα στο στήθος του.

Όμως μεμιάς, εκεί που το κρατούσα στην παλάμη μου, ένιωσα να αδειάζει από μέσα μου

κάθε αίσθηση περηφάνιας για το «κατόρθωμά» μου. Με κυρίεψε πανικός. Συμπονούσα αυτό το άμοιρο μικρό πλάσμα της φύσης που ψυχορραγούσε κι άρχισα να παρακαλάω να γίνει καλά και να πετάξει μακριά μου. Το χάιδευα απαλά και του μιλούσα με τρυφερότητα. Έβριζα με τα χειρότερα λόγια τον εαυτό μου και προσπαθούσα κάνοντας ό,τι περνούσε από τη σκέψη μου, μήπως κι επανορθώσω το κακό.

Το ζέσταινα με το χνώτο μου, το έκλεινα προστατευτικά ανάμεσα στις παλάμες μου, του χάιδευα το κεφαλάκι, του έστρωνα τα τσακισμένα του φτερά.

«Μην πεθάνεις!... Μη!... Θα σε κάνω καλά και θα πετάξεις!», του ψιθύριζα.

Μάταια όμως. Η ζωή με αργά βήματα το εγκατέλειπε. Το ένιωθα σιγά σιγά να σβήνει. Οι σπασμοί που τάραζαν το κορμάκι του, όλο και λιγότευαν. Έτρεξα μέσα στο σπίτι και πήρα κόκκους ζάχαρη να το γλυκάνω. Του άνοιξα προσεκτικά το ράμφος και του έριχνα έναν έναν μέσα, μήπως και πάρει επάνω του. Τίποτα όμως!

Πέρασαν λίγα ακόμα λεπτά τραγικής αναμονής και ήρθε το τέλος! Έγειρε το κεφαλάκι του στην παλάμη μου κι έπαψε κάθε του κίνηση.

Ταραγμένος και με βουρκωμένα μάτια άνοιξα μια γούβα στην πιο ανθισμένη γωνιά του κήπου μας κι έθαψα το πρώτο και τελευταίο θύμα της «κυνηγετικής μου ιστορίας». Ένα μικρός σταυρός, που έφτιαξα με καλάμι για τον τάφο του, ήταν το τελευταίο χειροτέχνημα που κατασκεύασα με τον κοφτερό μου σουγιά. Αμέσως ύστερα τον πέταξα στη στέγη του απέναντι σπιτιού. Πήρα κατόπιν τα σφεδρούκλια με τα δολώματα και τα έσπασα, ελευθερώνοντας μια δράκα σκουλήκια που είχα αποθηκευμένα μέσα τους. Τέλος με το ψαλίδι της μάνας μου έκανα χίλια κομμάτια το αγαπημένο μου λάστιχο.

Παρά το δυνατό χτυποκάρδι και τον ιδρώτα που έτρεχε στο πρόσωπο και στο κορμί μου, αισθάνθηκα σιγά σιγά να χαλαρώνω. Μια γλυκιά αίσθηση ανακούφισης κατακάθισε πάνω απ' την πίκρα και τη θλίψη μου για τη ζωή που αφαιρέσα και για τον άφατο πόνο που προκάλεσα σ' ένα αθώο κι άκακο πλάσμα.

Ξάπλωσα ξανά κάτω απ' τον ίσκιο της αγριομουριάς και πήρα στα χέρια μου το παρατημένο βιβλίο. Ποτέ πάλι ο Ιούλιος Βερν δεν μου 'χε φανεί πιο συναρπαστικός όσο εκείνη τη στιγμή. Βυθίστηκα στις σελίδες του κι έφυγα

μακριά, παρέα μ' ένα «δεκαπενταετή πλοίαρχο»
να τριγυρνάω για περιπέτειες στις γεμάτες μυ-
στήριο ζούγκλες της Αφρικής.

ΤΟ ΠΑΡΑΣΤΡΑΤΗΜΑ

Κάθε 17 Ιουλίου συνηθίζαμε να εκκλησιαζόμαστε οικογενειακώς στο ξωκλήσι της Αγια-Μαρίνας, δυτικά του Ακροκορίνθου. Παράδοση αιώνων ο εξοχικός εκείνος πανηγυρισμός στη δροσερή σκιά πεύκων και πουρναριών, όπου οι ψαλμοδίες και το τζιτζίκιασμα ηχούσαν μαύλισμα ανατολίτικο στο κάμα του θεριστή.

Άλλωστε ήταν η μόνη ευκαιρία να λειτουργηθούμε καλοκαιριάτικα, αφού από τα μέσα Ιουνίου ως πέρα απ' το Δεκαπενταύγουστο μετακομίζαμε με όλα τα τσουμπλέκια μας στα σταφιδάλωνα. Εκεί δεν έφτανε ούτε ο ήχος της καμπάνας του χωριού κι ο χρόνος μας δε γνώριζε ονόματα ημερών ούτε εργάσιμες και σχόλες.

Η υπαίθρια διαμονή στα αλώνια ήταν μια εμπειρία μαγευτική, εφάμιλλη σύγχρονων διακοπών σε τροπικά νησιά και συναρπαστική όσο η φανταστική σημερινή συμμετοχή σε αφρικάνικο σαφάρι. Ζούσαμε στον παράδεισο λιτής απλότητας κι απολαμβάναμε το μεγαλείο της φύ-

σης με τις αισθήσεις μας όλες σε πλήρη κινητικότητα. Ύπνος στρωματσάδα κάτω απ' τ' αστέρια, νίψιμο κατευθείαν στην πηγή, αίσθηση γήινη ηλιοφρυγμένου γρασιδιού στα γυμνά πόδια, αναζητήσεις κυνηγετικές για σκαντζοχοίρους με τη σκύλα την Κρυστάλλω μας, δόκανα και πλακοπαγίδες για σπουργίτια και κατσουλιέρηδες... Η πολυπράγμων ανεμελιά της παιδικότητας. Και βέβαια μαζί η ενεργός και υπεύθυνη ανάμειξη σε αγροτικές δουλειές, στο περιβόλι, στα καπνά, στο αμπέλι, στην έγνοια των ζωντανών... Τίποτα όμως απ' αυτά δε χάλαγε την αίσθηση ότι στα παιδικά μας καλοκαίρια η εβδομάδα είχε μόνο Κυριακές. Αντίθετα, για τους μεγάλους μας που έτρεχαν στα μεροκάματα, Σαββατοκύριακα ή γιορτές δεν είχαν θέση στο ημερολόγιο της βασιλείας του ήλιου.

Ήταν λοιπόν σωστά βαλμένη, καθιερωμένη και αναμενόμενη στον τόπο μας αυτή η θρησκευτική ανάπαυλα στα μέσα του Ιουλίου, ν' ανηφορίσουμε για ευλογία στην Αγια-Μαρίνα, να την πανηγυρίσουμε τη χάρη της, να πάρουμε ευχές και θεία κοινωνία απ' τον παπα-Νικόλα. Θα περνούσε μήνας ολόκληρος ως το δεκαπενταύγουστο, τη μέγιστη γιορτή της Παναγίας,

για ένα δεύτερο –επισημότερο– εκκλησιασμό, κι ύστερα θα ξανακούγαμε παπά και ψαλμωδίες στο σχολικό αγιασμό του Σεπτεμβρίου.

Οι εντολές για την τριήμερη αυστηρή νηστεία είχαν τηρηθεί από μέρος μας επιμελώς. Δοκιμασία εύκολη, αφού, εκεί που ζούσαμε, έλειπαν γευστικοί πειρασμοί που θα μας έριχναν σε παραβάσεις. Σταφύλια, σύκα, πεπόνια, αχλάδια, ροδάκινα, καρπούζια, ακόμα κι αν τα κόβαμε από ξένα κτήματα –κατά το κοινώς λεγόμενο δηλαδή... κλεμμένα– δεν ανήκαν στη λίστα των «απαγορευμένων καρπών». Πού να βρεθούνε παγωτά, σουβλάκια, σοκολάτες κι άλλες «αμαρτωλές ουσίες» στα σταφιδάλωνα της μοναξιάς μας;

Ο Άι-Μαρινιάτικος εκείνος εκκλησιασμός και η θερινή μετάληψη του δέκατου του βίου μου καλοκαιριού έχουν βαθιά γραφτεί στη μνήμη μου με χρώματα απειλής βαριού χειμώνα. Σαν να είναι τώρα δα, φέρνω στο νου πώς νηστικοί, αγνοί και καθαροί, πήραμε με το πρώτο φως το μονοπάτι για το ερημοκλήσι της Αγίας καβάλα στο γαϊδούρι και στη μούλα μας. Οι τελευταίες εντολές της θρησκευόμενης γιαγιάς μας καμπάνιζαν απειλητικά στ' αυτιά και των τριών

βλαστών της οικογένειας: «Προσοχή ως τη θεία μετάληψη! Ούτε νερό, κακόμοιρα... ούτε νερό!»

Από μακριά πιάσαμε στον αέρα αντηχήσεις από το ρυθμό του εορτάσιμου απολυτίκιου: «... και Θεού την δαυιλή χάριν απείληφας, αποσοβείν εκ των πιστών τας νόσους τας λυμαινώδεις. Διο πρόσβευε τω Κυρίω υπέρ ημών, Μαρίνα ένδοξε!» Όσο πλησιάζαμε, πλήθαιναν παιδικές κουβέντες και ξεφωνητά, που στην αχλύ της Ιουλιανής άπνοιας αντιστρατεύονταν τις μελωδίες των ψαλτάδων.

Λίγοι συγχωριανοί είχανε στριμωχτεί στο εσωτερικό της εκκλησίτσας. Οι πιο πολλοί με τα κεριά στα χέρια παρακολουθούσαν τη λειτουργία απ' έξω, φτιάχνοντας μικρές συντροφίες. Πού και πού διέκοπταν την κατάνυξη, για ν' ανταλλάξουν χαμηλόφωνα γνώμες για τον καιρό, για την παραγωγή, για τις τιμές σταφίδας και καπνού, για την πολιτική...

Η χαρά εμάς των παιδιών δε λέγεται, που ξανασυναντούσαμε συμμαθητές και φίλους. Στεκόμαστε πιο απόμακρα, ομαδικά, κάτω από τα πεύκα και τις πουρναριές, πηγαινοερχόμαστε ως την αρχαία πηγή που στάλαζε μια σπάνια δροσιά. Ξένοιαστα ξεδιπλώναμε ανάμεσά μας το

δικό μας κόσμο, τις εντυπώσεις, τις ελπίδες, τα όνειρα, μα και τους ανταγωνισμούς μας.

Όσοι είχαν παραμείνει στο χωριό, επιχειρούσαν να μας προξενήσουν ζήλια με αφηγήσεις για το θέατρο σκιών του καραγκιοζοπαίχτη Σάββα ή για τις κυριακάτικες ταινίες του κινητού υπαίθριου σινεματζή. Άλλοι, που παραθέριζαν κοντά στη θάλασσα, μετρούσαν μπάνια και καμάρωναν που δεν μπορούσαμε οι άλλοι να τους φτάσουμε. Τ' αδέρφια μου κι εγώ μιλούσαμε για αλεπούδες που έπιασε στο δόκανο ο παππούς μας, για βάτραχους που δέσαμε πόδι με πόδι στη σειρά, για σκότωμα φιδιών και για τα κατορθώματα της σκύλας μας, που ήταν μοναδική να ξετρυπώνει σκαντζοχοίρους...

«Αν φάγατε σκαντζόχοιρο, δεν κάνει να μεταλάβετε!» πετάχτηκε άξαφνα η κόρη του καντηλονάφτη.³

«Μα, πάει καιρός!» εξήγησα εγώ, «τη νηστεία την έχουμε κρατήσει».

«Πρέπει να περάσουν εφτά μέρες, απ' όταν έφαγες σκαντζόχοιρο. Αν πέρασαν μπορείς να κοινωνήσεις», με καθησύχασε η φίλη μου η Βασιλικούλα, που ο πατέρας της κρατούσε ίσο

³ Παραφθορά της λέξης «κανδηλανάφτης» = νεωκόρος.

στο δεξιό ψαλτήρι. Και πρόσθεσε με στόμφο: «Ο σκαντζόχοιρος είναι καταραμένος! δεν το 'ξερες;»

«Είν' όμως νόστιμος», είπα απολογητικά εγώ, «καλύτερος από κουνέλι!»

«Η νοστιμιά δε μετράει. Τις ημέρες υπολόγισε», μου σύστησε εμπιστευτικά η Βασιλικούλα. «Περνάνε τις εφτά;»

Με αγωνία έπιασα να μετρώ τις μέρες που θυμόμουνα το τελευταίο μας στιφάδο σκαντζοχοίρου, αλλά δεν πρόλαβα να νιώσω ανακούφιση στη διαπίστωση πως ξεπερνούσανε το όριο της απαγόρευσης. Σαν αστραπή πέρασε από τη σκέψη μου μια εικόνα, που είχε συμβεί πριν από πέντε ακριβώς λεπτά. Μες στην αφηρημάδα μου, καθώς η κάμα του Ιούλη ανέβαζε τη δίψα μου στα ύψη, είχα σκύψει να πιω μία χουφτίτσα νερό απ' την πηγή της Αγια-Μαρίνας! Ναι, ήταν αλήθεια! Στα χείλη μου ένιωθα ακόμα την αμαρτωλή δροσιά!

Αισθάνθηκα αμέσως να ζαλίζομαι. Πυρώθηκε το μέτωπό μου και αιφνίδιες εσωτερικές αναστατώσεις με κλυδώνισαν σύγκορμο. Προτού προλάβω να ορθοποδήσω και να καλοσκεφτώ τη νέα κατάσταση, φάνηκε η μητέρα μου να

νεύει από την πόρτα του ναού να βιαστούμε. Φως φανερό, είχε αρχίσει η μετάληψη. Ο ιερέας είχε ήδη εκφωνήσει το: *«Μετά φόβου Θεού, πίστεως και αγάπης προσέλθετε!»* Κάποιοι γέροντες, που κοινώνησαν πρώτοι, έβγαιναν μασουλώντας με ζηλευτή πραότητα τα υπολείμματα της θείας Κοινωνίας.

Ανασκουμπωθήκαμε λοιπόν κι εμείς και τρέξαμε να μπούμε στη σειρά μας. Στην ψυχή μου γινόταν χαλασμός. Μια φευγαλέα σκέψη να αναβάλω τη μεταλαβιά για το δεκαπενταύγουστο, πνίγηκε μεταξύ δύο κορυφαίων απειλών. Σαν τα μυθικά τέρατα της Οδύσσειας, τη Σκύλλα και τη Χάρυβδη, φόβος θεού και φόβος γονέων, άπλωναν τα πλοκάμια τους να με καταβροχθίσουν.

«Μεταλαμβάνει ο δούλος του Θεού Ιωάννης, σώμα και αίμα Χριστού», ψιθύρισε ο καλός μου παπα-Νίκος και με κοίταξε με συμπάθεια στα μάτια. Ήμουν φίλος με τα παιδιά του. Ξημεροβραδιαζόμουν στο σπίτι του. Τον είχα δικό μου άνθρωπο. *«Ό,τι περνούσε από το χέρι του, θα το έκανε για χάρη μου»*, σκέφτηκα, ελπίζοντας σε μια προς τον Ύψιστο διαμεσολάβηση για επιείκεια.

Άνοιξα το στόμα μου ως πειναλέος σπούργιτας κοντά στο Άγιο Δισκοπότηρο και με τρεμάμενο χέρι κράτησα το πορφυρό «μάκτρον» κάτω από το σαγόνι μου.

Δέχτηκα μέσα μου το «σώμα και αίμα Χριστού» με πλήρη συναίσθηση βαρέως αμαρτωλού. Στα κατάβαθα του νου έτρεφα κάποιαν ελπίδα αμυδρή για θεία συγχώρεση, αδύνατη όμως να μ' απαλλάξει από τον ερεβώδη και παντοδύναμο φόβο. Η έγνοια για τη δίκαιη οργή που θα ξεσπούσε πάνω μου με είχε κυριέψει. Φοβόμουν πως ο Παντεπόπτης Θεός, που τίποτα δεν του ξεφεύγει, θα μου αφαιρούσε άμεσα ακόμα και το δώρο της ζωής!

Το υπόλοιπο της γιορταστικής εκείνης ημέρας πέρασε μέσα σε κυκεώνα λαχτάρας και αρρωστημένης αγωνίας. Τσουβάλι αδειανό γύρισα στην καλύβα μας, όπου η μητέρα μου έβαλε θερμόμετρο. Η γιαγιά επέμενε ότι ήμουν ματιασμένος. Φώναξαν τη θεια-Χριστίνα από το διπλανό αλώνι να «μου πάρει το μάτι». Η καημένη βάλθηκε να με ξεματιάσει μουρμουρίζοντας ακατάληπτα ξόρκια της βασκανιάς. Έγλειφε το μέτωπό μου, έκλεινε τα μάτια της και χασμουριόταν ηχηρά. Ξεχείλωσε το στόμα της,

ώσπου ν' αποφανθεί με βεβαιότητα: «Το έχουν ρουφήξει το παιδί! Σκεπάστε το κι αφήστε το να κοιμηθεί. Αύριο πρωί θα 'ναι περδίκι». Εγώ τα άκουγα όλα αυτά, μα δεν τολμούσα να μιλήσω. Προσευχόμουν άφωνα, ζητώντας συγχώρεση και αναστολή της θείας τιμωρίας.

Βαθιά μεσάνυχτα ήρθε ένας ύπνος ευεργετικός να γαληνέψει την εσωτερική μου φουρτούνα. Ο φόβος ταλαιπώρησε την ψυχή μου πολλές μέρες ακόμη. Χρειάστηκε να διαβεί καιρός, μέχρι να γίνει σίγουρο πως ο καλός Ιησούς, ο φίλος των παιδιών, παρέγραψε οριστικά το ανόμημά μου. Έπρεπε να συμβούν πολλά και σοβαρότερα μες στην ενήλικη ζωή μου, ώσπου τη θέση ενός άτεγκτου και τιμωρού Θεού να την καλύψει με την ουράνια πραότητα του ένας Θεός συγχώρεσης, κατανόησης και αγάπης.

ΤΟ ΤΡΑΧΤΕΡ

Σ' όλα του τα άλλα ήτανε καθωσπρέπει. Και πριν απ' αυτό δηλαδή, τίποτα το παράξενο δεν είχε δείξει ο άνθρωπος. Τίποτα που να φανερώνει μυαλό ξεκούτικο. Ήταν σε όλα του καθωσπρέπει. Ένας συνηθισμένος βιοπαλαιστής οικο-

γενειάρχης ανάμεσα στους άλλους διακόσιους τόσοις φαμελιάρηδες του χωριού.

Α, ναι... είχε και κάτι ξέχωρο. Παίνεμα και καμάρι του. Όλοι το λέγανε. Συνώνυμο της αντρειοσύνης. Τα πιτσιρίκια τον θαυμάζανε γι' αυτό. Καυχόντουσαν ότι τον είδανε κιόλας.

«Του πέταξε ένα δίφραγκο ψηλά ο Τάκης της Γιωργάκαινας. Ως που να πεις κίμινο, το είχε σημαδέψει ο μπαρμπα-Πάνος με το φλόμπερ του κι εκείνο χάθηκε στον ουρανό σφυρίζοντας. Σου λέω... στο φεγγάρι το 'στειλε!».

«Προχτές στο αλώνι βάλανε στοιχήματα! Πέρασε τη βολίδα από τρύπα δαχτυλιδιού! Τους τα πήρε τα λεφτά!».

«Ε, με το δίκιο του! Είναι ο πρώτος στο σημάδι! Δεν του βγαίνει κανείς!».

«Στο στρατό τον βραβέψανε ναύαρχοι και στρατάρχες».

Καλός και ανοιχτόκαρδος. Στο ταβερνάκι του χωριού, που ήταν και μακαλικό – παρεμπιπτόντως, σήμερα ο Δήμαρχος του «Καποδίστρια» το έκανε ΚΑΠΗ– τσούγκριζε το ποτήρι του μ' όποιον συγκάθιζε. Ζητιάνο, γύφτο, στρατοκόπο, εμπορευόμενο του ποδαριού...,

ντόπιο ή ξένο, δεν ξεχώριζε. Ο λόγος του αγαθός, το γέλιο του άκακο.

Πρόθυμος, τζάμπα-θέαμα για τα παιδιά της γειτονιάς με τα σκοπευτικά του κατορθώματα. Στην οικογένεια μαλακός και νοικοκύρης, στα μέτρα βέβαια της φτώχειας του.

«Άτιμη φτώχεια! Αυτή τον έφαγε!»

Αν και στο εργοστάσιο ζωοτροφών, που έφεραν τότε στα μέρη μας μαζί με την καπνούρα και τη μόχα τους, μπορούσε να 'βρει ένα μεροκάματο, να τα κουτσοβολεύει με τη φαμελιά του, επέμενε πιστός στα δυο του βόδια. Προικιό της Μάρως, της γυναίκας του. Αυτά μονάχα πήρε... και την ομορφιά της. Όλα τους τ' άλλα: παιδιά –τρία να τα χαρεί– καλύβι, γάιδαρο, γουρούνι και κοτόπουλα, κουνέλια, σκύλο και δεκάδες περιστέρια στις κεραμιδότρυπες..., οι δυο μαζί πασχίζοντας τα απόχτησαν. Με ιδρώτα τίμιο.

Άλλάξαν όμως οι καιροί. Λιγότεψε η δουλειά για τα καματερά. Άλλα βόδια, σιδερόκερατα, σκαρφάλωσαν στις ξεραίλες μας, που έτρωγαν πετρέλαιο αντί για τ' άχυρο. Κι αρπάζανε τα οργώματα από το ιδρωπότιστο χειράλετρο του μπαρμπα-Πάνου.

«Αυτά τονε ρημάζανε τον άμοιρο!»

Με τ' από δω, με τ' από κει, το πήρε απόφαση, πούλησε τα δυο βόδια για τα έξοδα κι έφυγε για τα ξένα. Τα 'βαλε με τη μοίρα του, μπας και την άλλαζε.

Πέντε χρονάκια ολάκερα βυθίστηκε στο Βέλγιο. Στη γης χωμένος... ανθρωπομέρηγκας σωστός στα ορυχεία του κάρβουνου. Ήλιο εκεί ντόπιο δε γνώρισε. Μα όταν γύρισε κοντά μας, άπλωσε θησαυρό τις ιστορίες και περιγραφές για θαύματα και κόσμους.

«Νερό; Πού νερό! Μπίρα παντού, απ' το βαρέλι! Σαν πώς εδώ κυλάει το κρασί απ' την κάνουλα! Κι αφρός, αδέρφια, άλλο πράμα! Με μπίρα ξεδιψάγαμε».

«Έκανες προκοπή;» ρωτούσαν συγγενείς και καλοθελητές γειτόνοι. «Έφερεις φράγκα γερμανέζικα»;

«Υπομονή... Θα δείτε... Το καθυστερούν στο τελωνείο». Σιβυλική η απάντηση του μπαρμπα-Πάνου όχι μόνο στους ξένους μα και στους δικούς. Στη Μάρω τη γυναίκα, στα παιδιά... ίδια τους έλεγε, χωρίς ν' αποκαλύψει το αντίτιμο της χρόνιας απουσίας του. Ε, βέβαια τους καλόπιασε με κάτι σοκολάτες, μ' ένα φό-

ρεμα, λίγες κάλτσες, τζιν παντελόνια και καρό πουκάμισα...

Πέρασαν δέκα μέρες στρογκυλές και στο χωριό ο αγέρας σκόρπιζε απ' άκρου σ' άκρο την κοινή περιέργεια, θρεμμένη με λογής κουτσομπολιά, για το τι θα 'φερνε ο Παναγής ο βοϊδολάτης. Μα πάνω στην εντέκατη φάνηκε από μακριά στο χωματόδρομο ο μπουχός, που έδωσε τέλος στο μυστήριο κι έλυσε όλωνών τις απορίες. Ήταν ο μπαρμπα-Πάνος που κυβέρναγε αυτό το θόρυβο. Έτσι εκπληρούσε τον προσωπικό του θρίαμβο, ιππεύοντας θριαμβευτής γυαλιστερό τραχτέρ από τα πιο μεγάλα. Όμως δεν είσπραξε παινέματα και θαυμασμό. Ο θόρυβος της μηχανής του ξύπνησε κρυφές αντιζηλίες και υποψίες ανομιών και κάκητες.

«Ποιος ξέρει τι παλιοδουλειές έκανε εκεί στα ξένα!».

«Πήγανε καν και καν..., κόσμος ντουνιάς στη Γερμανία και στο Βέλγιο... Τραχτέρ δεν έφερε κανείς».

«Μα, είναι καλός και τίμιος άνθρωπος».

«Καλός και ξεκαλός, σε ξένον τόπο αφηνιάζεις».

«Σίγουρα θα 'μπλεξε με σπείρα δολοφόνων!»

Υπήρξαν βέβαια και οι καλόπιστοι:

«Θα έτυχε κανα λαχείο».

«Μπορεί να του το χάρισε κανένας μπρούκλης εκεί πάνω. Ποιος ξέρει... Ίσως συνάντησε άνθρωπο ευεργέτη!»

«Βρε τον μπαρμπα-Πάνο τύχη!» τον μακαρίζαμε, η μαρίδα, καθώς τον παρακολουθούσαμε να αγριεύει τα στενά στις γειτονιές μας με καπνό και μουγκρητά μετάλλου. «Πάνε τα βόδια τώρα!»

«Έξω φτώχεια! Το μεχάνημα να 'ναι καλά!»

Για μας τα χωριατόπουλα, το αφεντικό του πρώτου που είδαμε τραχτέρ, φάνταζε ήρωας παραμυθιού. Κάτι σαν το Ζορό, το Σούπερμαν, το Νυχτερίδα. Κι ακόμα πιο ψηλά τον είχαμε, γιατί μας άφηνε να σκαρφαλώνουμε στο αλέτρι του, να καθαλάμε στα φτερά του, να κρεμιόμαστε πάνω του -ζωντανά τσαμπιά- και να τρομάζουμε τις εξοχές με ιαχές, ξεφωνητά, σφυρίγματα...

Οι ... «ειδικοί», που έχουν άποψη αρνητική επί παντός, έκφραζαν τις αμφιβολίες τους με μηδενιστική σοφία:

«Βρε θα το αγόρασε για παλιοσίδερα από καμιά μάντρα... Είναι φτηνά τα μεταχειρισμένα εκεί στην Τζέρμανι».

«Πάντως το χρώμα του γυαλίζει».

«Μη βιάζεσαι, κουμπάρε! Όξω κούκλα μα μέσα πανούκλα, λέγανε οι παλιοί».

«Δεν το ακούτε πώς μουγκρίζει; Κι ο καπνός που βγάζει; Ντουμάνι! Σκάρτο πράμα... δουλεμένο και πολυκαιρινό φαίνεται».

Ο μπαρμπα-Πάνος ευτυχής κι ανυποψίαστος για όσα ψιθυρίζονταν πίσω απ' τις πλάτες του, τις πρώτες μέρες «έβρεχε» με κοκκινέλι το μηχανήμα. Κερνούσε στην ταβέρνα όλους χαρούμενος και δοξολόγαγε το Θεό και τους αγίους. Η Μάρω μάλιστα πήγε και πρόσφορο στην εκκλησιά και πριν το πρώτο όργωμα έφερε τον παπά στο σπίτι για αγιασμό.

Επέρναγε ο καιρός... Σωπάσανε σιγά σιγά τα σχόλια και τα κουτσομπολιά. Βρέθηκαν άλλα πιο καυτά, που μπούκωσαν τα στόματα με ξένες

έγνοιες νέες. Η Κατινιώ, δεύτερη κόρη του Σούρουλου, εφαρμακώθη για άγνωστην αιτία και το χωριό αναζητούσε το γιατί... Ποιος να θυμόταν τέτοιες ώρες το τραχτέρ! Κάθε θαύμα τρεις ημέρες!

Έπαψαν πια και τα «βρεξίματα». Η δουλειά στα εξωχώραφα πήρε μπροστά. Οι χωριανοί δεν εμπιστεύονταν απ' την αρχή στον μπαρμπα-Πάνο γιούρτια και ποτιζούμενα στα ισιώματα. Τον έστελναν εκεί που οι ξένοι τραχτερτζήδες δεν πηγαίνανε, γιατί φυλάγανε τα αλέτρια τους από πέτρες και πουρναρόριζες. Κι αυτός να μη πει όχι σε κανέναν. Και βράχους έσπαγε και χαντάκια διάβαινε και πλεύρες ξεχέρσωνε, με κίνδυνο να γκρεμοτσακιστεί μαζί με το τραχτέρ του.

Μετά από σκληρές δοκιμασίες κάποιοι ξανοίχτηκαν και του 'δωσαν για όργωμα απ' τα καλά τους τα χωράφια. Αλλά δεν πρόφτασε να τα χαρεί. Με το φανταχτερό του άτι δεν αξιώθηκε επί πολύ να ξεκοιλιάζει χώματα στην ίσια γης. Η μια ζημιά ερχότανε πάνω στην άλλη. Χάλασε η μπροστινή ρόδα, έβαλε τη ρεζέρβα. Έσπασε το αλέτρι πήγε για ηλεκτροκόλληση. Κόπηκε ο κεντρικός ιμάντας, πλήρωσε για και-

νούργιον. Του χάλασε το φως, κάλεσε έναν τεχνίτη και του το 'φτιαξε...

Το πράγμα έγινε όμως δυσκολότερο, σαν πήρανε σειρά της μηχανής οι βλάβες. Ήταν μόνο του στην περιοχή τέτοιο τραχτέρ και δε βρίσκονταν ανταλλακτικά για τις επισκευές, ούτε υπήρχε μάστορας να ξέρει τα σουσούμια του. Έστειλε στην Αθήνα να του φέρουν ό,τι χάλαγε.

Κι έμενε αραχτό στη μέση της αυλής το σιδερένιο βόδι, ακούνητο, μέρες πολλές, τεμπέλικο σαράβαλο. Στα χωράφια που τον εξητούσανε, άλλοι τραχτεριτζήδες μπαίνανε και όργωναν. Η αγροτιά έχει η βιάση της. Κρέμεται από τον καιρό. Δεν περιμένει.

Πάσχιζε να το φτιάξει ο μπαρμπα-Πάνος με καιρό, μα πάλι χάλαγε σε άλλη μεριά εκείνο. Ωσπου μια μέρα κάθισε υπομονετικά και το έλυσε βίδα προς βίδα. Σκόρπισε γύρω του χίλια κομμάτια κι έπιασε να τα πλένει με βενζίνα και να τα γυαλίζει με λαδωμένο πανί. Βίδες, καλώδια, σωληνάκια, φίλτρα, πιστόνια, εξαρτήματα.

Ύστερα βάλθηκε να επαναφέρει σε λειτουργική αρμονία όλην αυτή την απαστράπτουσα αταξία.

Τότε ήταν που έπιασε ρίζες μέσα του το κακό. Μαζί με τις μπλεγμένες βίδες εμπερδεύτηκε κι ο νους του. Τα σκόρπια τα σιδερικά δε ματαγίνηκαν τραχτέρ. Κατάφερε κάποτε να το στήσει ορθό, αλλά πολλά συμπράγκαλα του είχαν περισσέψει. Κάμποσα έφαγε ο μπουχός τριγύρω άλλα τα πήραν τα παιδιά κι ακόμα παίζουν τους «μηχανικούς» στη γειτονιά.

Είδε κι απόειδε να βάλει μπρος τη μηχανή, να ξεκινήσει πάλι τα οργώματα, μα όσο κι αν δοκίμασε, στάθηκε αδύνατο. Λεφτά δεν είχε, για να φέρει μάλιστα απ' την πόλη, και οι δανειστές του, πιεσμένοι από τη δική τους φτώχεια, ζητούσαν πίσω όσα του είχαν δώσει πρωτύτερα.

Μέρες κλεισμένος στο καλύβι του σκεφτόταν τρόπους για να βγει από τα δύσκολα. Παρηγοριά από πουθενά... Κι η γκρίνια της γυναίκας να φουντώνει... Και των παιδιών η πείνα να μην κρύβεται. Ωρες στημένος στο παράθυρο κοιτούσε το «σαράβαλο απ' τη Τζέρμανι» και ανακάτωνε στη σκέψη του ό,τι είχε δει και άκουσε στα ξένα μέρη. Έψαχνε τρόπο να τα οικονομήσει. Το τραχτέρ πάει... τελείωσε. Όσο μπορούσε γρηγορότερα έπρεπε να ριχτεί σε άλλη δουλειά.

Με την απόφαση για μίαν ακόμα νέα αρχή, χωρίς κουβέντα να εξηγήσει σε κανέναν, δα-νείστηκε κι άλλα λεφτά κι έφερε στην αυλή και σώριασε πλάι στο μηχάνημα: σανίδες, δοκαράκια, μπογιές, καρέκλες, τζαμιλίκια, πρόκες, σιδερόβεργες κι ένα παλιό γραμμόφωνο...

Το ίδιο βράδυ στην ταβέρνα κέρασε κοκκινέλι την παρέα κι άνοιξε την καρδιά στους μακαντάσηδες για τα μεγάλα σχέδια.

«Θα κάνω το τραχτέρ... καφεσαντάν! Νάι-τι κλαμπ που λεν οι Ευρωπαίοι. Θα ακολουθήσουμε κι εμείς τη μόδα, βρε παιδιά!... Τα φώτα του, ευτυχώς, δουλεύουν... Θα βάλω μουσική... Απάνω στην καρότσα θα χορεύουνε τα ζευγαράκια... Θα 'ρχεται γύρω γύρω η καρότσα και θα ζαλίζονται απαλά οι χορευτές... και θ' αγκαλιάζονται... Θα το κάνω καινούργιο, με μπογιές που βάφουν τα καφεσαντάνια οι Βέλγοι. Η Μάρω θα φυτέψει τριαντάφυλλα στις ρόδες... και κισσό να σκαρφαλώνει από το αλέτρι ως το τιμόνι... Γκαρσόνια θα 'χω τα παιδιά μου... Οικογενειακή επιχείρηση... Δε θα πληρώνω μεροκάματα... Εγώ θα 'μαι στην ψησταριά... Να σου ψήσω σουβλάκι εγώ, να γλείφεις τα δάχτυλά σου».

Οι φίλοι τον κοιτούσαν συμπονετικά. Μέτραγαν τα κατρούτσα τ' αδειανά, μα δεν τα βρίσκανε πολλά. Όχι... δεν ήσαν μεθυσμένοι. Έβαναν στο μυαλό τους σκέψεις φοβερές κι άρχισαν τα βουβά τα μοιρολόγια.

«Θέλω να με βοηθήσετε, μωρέ!»

«Ό,τι ζητήσεις, Παναγή... Όμως, να το σκεφτείς πρώτα το πράμα...», είπαν δειλά οι υπομονετικοί.

«Τραχτέρ καφεσαντάν; Είσαι με τα καλά σου»; αναρωτήθηκαν στα φωναχτά οι ασυγκράτητοι.

«Και γιατί να μην είμαι στα καλά μου δηλαδή»; απάντησε εκείνος με τη βεβαιότητα πως δε συνέλαβαν οι φίλοι του οι αταξίδευτοι το σχέδιό του. «Είδα πολλά εγώ έξω που πήγα. Ο κόσμος προχωράει, αδέρφια! Αλλάζει τόσο γρήγορα ο ντουνιας!... Μα, αφήστε τα πολλά τα λόγια κι ελάτε να βοηθήσετε».

«Μαζί σου, Παναγή, παλιόφιλε!» συμφώνησαν οι ομοτράπεζοι, αφού κρυφοψηθύρισαν κάτι βαρύ και πονεμένο συναμεταξύ τους.

Αναθάρρησε ο μπαρμπα-Πάνος με την προθυμία των φίλων. Έγινε πιο λεπτομερής στο αίτημα βοήθειας.

«Λοιπόν, αύριο αξημέρωτα θα κατεβώ στην πόλη... στα χασάπικα, να πάρω κρέας για το μαγαζί. Θέλω να έρθετε μαζί. Μη μου πουλήσουνε καταψυγμένο. Εσείς γνωρίζετε από κρέατα... Εμένανε ρωτήστε με για μηχανές που οργώνουν... να σας πω».

Τέσσερις από τους συμπότες της ταβέρνας, σαν λάλησε ο πρώτος κόκορας, συνόδεψαν τον μπαρμπα-Πάνο στο ταξί, στο δρόμο για της πόλης τα χασάπικα, για να διαλέξουνε κρέας «εγγυημένα ολόφρεσκο».

Γυρίσανε το βράδυ στο χωριό και είπανε στην άμοιρη Μαριώ για τις φωνές, τα βογκητά, τα κλάματα του φίλου τους, καθώς οι νοσοκόμοι τον κλειδώνανε στο θάλαμο του Λαϊκού Ψυχιατρείου.

Η... ΒΕΒΗΛΩΣΗ !

Η φάτνη στην πλατεία ήταν καινοτομία του νέου μας Δημάρχου. Δώρο προς το χωριό μας, για να μην παραπονιούμαστε ότι μας αγνοεί χρονιάρες μέρες.

Θα μου πείτε:... όταν μας κάνει τον κουφό που του ζητάμε πόσιμο νερό, όταν δε στέλνει και σ' εμάς απορριμματοφόρο και πετάμε τα σκουπίδια στα χωράφια μας με τα τρακτέρ, όταν οι δρόμοι μας είναι ακόμα ανασφάλτωτοι γεμάτοι από νερολακούβες και ο «δημοτικός μας φωτισμός» αποτελείται από δυο γλόμπους στην

πλατεία κι άλλον ένα -σπασμένο μήνες τώρα- στο προαύλιο της εκκλησίας... η φάτνη μας εμάρανε!

Κι όμως, οι πιο πολλοί συγχωριανοί το χάρηκαν το στολισμό των Χριστουγέννων. «Επιτέλους!» είπαν, «είδε και το χωριό μας φωτεινές γιρλάντες!». Ήταν ειλικρινές κι εγκάρδιο, λοιπόν, το «εύγε» προς το Δήμαρχο, που πήρε την πρωτοβουλία κι έστειλε σ' εμάς τα περισσεύματα από τον εορταστικό διάκοσμο της πόλης. Θανιώθαμε έτσι και εμείς ατμόσφαιρα γιορτών!

Ήρθαν εργάτες απ' το Δήμο και κρεμάσανε σχοινάκια με λαμπιόνια Made in China σε στύλους γύρω απ' το ναό, τύλιξαν με καλώδια φωτός πέντ-έξι ακακίες και πουρνάρες, που φαντάζανε μες στο σκοτάδι ως μικροί έναστροι ουρανοί και στήριξαν έξω από τα μαγαζιά της Αγοράς πράσινα φωτεινά δεντράκια, αστεράκια χρυσαφιά και καμπανούλες κόκκινες. «Έτσι στολίζουνε τους δρόμους τα Χριστούγεννα οι πολιτισμένοι», έλεγαν οι ταξιδεμένοι του χωριού, που ήξεραν, γιατί είχαν δει πολλά...

Μα το εντυπωσιακότερο ήταν η φάτνη. Σε μια περίοπτη γωνιά, στη δυτική άκρη της πλατείας, οι τεχνικοί του Δήμου, είκοσι μέρες πριν

απ' τις γιορτές, έστησαν την αναπαράσταση της θείας Γέννησης. Έφτιαξαν τη σπηλιά της Βηθλεέμ, μεγάλη όσο να χωράνε μέσα άνθρωποι σωστοί. Έστρωσαν άχυρα στο δάπεδο, φτιάξανε το παχνί γεμάτο σάλμη* και γύρω του τοποθέτησαν ένα βοϊδάκι, ένα άλογο, ένα γαϊδούρι και δυο πρόβατα. Πλαστικά ήσαν, αλλά μας άρεσαν, και πιο πολύ τα βράδια που τα φώτιζε ένα κρυμμένο προβολάκι με ωχροκίτρινες ακτίνες.

Δίπλα στα «ζωντανά» στέκονταν ο Ιωσήφ και η Μαρία με το Θείο Βρέφος αγκαλιά. Όλοι από πλαστικό και με φωτάκια εσωτερικά που άναβαν τις νύχτες με αυτόματο μηχανισμό. Κι απ' έξω απ' τη σπηλιά αραχτές οι τρεις γκαμήλες κι από κοντά οι μάγοι με στέμματα χρυσά, βασιλικά, και δώρα από γλασέ χαρτί στα χέρια. Το σκηνικό συμπλήρωνε ένας προβολέας χιλίων Βατ, που, στηριγμένος σε κολόνα της ΔΕΗ, τα 'λουζε όλα με περίσσιο φως από ψηλά κι έκανε τη γωνιά αυτή να μοιάζει μαγική, απόκοσμη. Ιδιαίτερα σαν τύχαινε να αντιπαλεύει η λαμπερή ισχύς του την ομίχλη ή το χιονιά, που εκείνη τη

* σάλμη = άχυρα που απομένουν μετά το αλώνισμα

χρονιά μας πλάκωσε -όπως λένε οι γραμματιζούμενοι- «δριμύς».

Τις νύχτες το κρύο γινόταν ακόμα πιο τσουχτερό και το χιόνι λεύκαζε δρόμους και στέγες. Κι όταν ο αέρας σφύριζε απειλητικά κατηγορίζοντας απ' τις τριγύρω ελατόφυτες βουνοπλαγιές, το εσωτερικό της φάτνης θύμιζε την άγια γαλήνη της σπηλιάς, εκείνης που είχεν επιλέξει ο Ποιητής των Ουρανών ως πρώτη γήινή του κατοικία.

Η εικόνα προστασίας και ζεστασιάς κίνησε αρχικά το ενδιαφέρον μιας μικρής αγέλης από αδέσποτα, που λημεριάζανε έξω απ' το χασάπικο, ως μόνιμοι θαμώνες της πλατείας μας. Τέτοια φωλιά! Ούτε παραγγελία... Έκαναν ανερώτητα «κατάληψη» και συντροφεύανε τους... πλαστικούς δικαιούχους του σκηνικού.

Κάποιοι βέβαια που τα είδαν, ενοχλήθηκαν, κι έστειλαν αίτημα στο Δήμαρχο να επιληφθεί του θέματος. Εκείνος πήρε στο τηλέφωνο τον Αστυνόμο της περιοχής να του αναθέσει την υπόθεση, μα σαν το καλοσκέφτηκαν οι δυο τους, αποφάσισαν να μη θέσουν σε ενέργεια τις φόδες, μέρες που είναι. «Στο κάτω κάτω της γραφής, που λέει κι ο λόγος», είπε ο Αστυνόμος, μ' ένα

πλατύ χαμόγελο ζωγραφισμένο κάτω απ' το μουστάκι του, «ποιος βεβαιώνει ότι δεν υπήρχανε σκυλιά στη Φάτνη της Γεννήσεως!»

Με το αδιάσειστο επιχείρημα του φύλακα του νόμου και της τάξης, συμφώνησε κι ο Δήμαρχος και αποφάσισε να δώσει χάρη στα αδέσποτα, να χαίρονται ανενόχλητα τη θαλπωρή του σπήλαιου.

Οι πλέον ιδιότροποι συγχωριανοί μας, θιασώτες των καφενέδων της πλατείας, οι οποίοι δεν ε γνώριζαν τι είχε συζητήσει ο Αστυνόμος με το Δήμαρχο, και δεν έβλεπαν τους αρμόδιους να διώχνουν τα σκυλιά, έκαναν σχόλια για «αδιαφορία του κράτους» και για «εγκατάλειψη της επαρχίας στη μοίρα της». Αλλά οι διαμαρτυρίες τους σταμάτησαν εκεί, ανάμεσα στην τσιγαρίλα, στο πιοτί, στην πρέφα... μπερδεμένες με τις ασταμάτητες διαμάχες τους για την πολιτική και το ποδόσφαιρο.

Για τους πολλούς, οι ασήμαντες εκείνες ανορθογραφίες δεν ήσαν ικανές να μειώσουν στο ελάχιστο την όμορφη εντύπωση και την αλλιώτικη εικόνα εορτασμού, που εμφυσούσε στην ψυχή τους ο νεωτερισμός της Δημαρχίας. Η φάτνη τόνιζε τη σημασία της γιορτής και σάλπι-

ζε το μήνυμα της θείας ενανθρώπισης. Ήταν το καύχημα και το καμάρι μας!

Την «Άγια νύχτα τη χριστουγεννιάτικη» οι χαρμόσυνες καμπάνες μάς ξύπνησαν όλους μεσάνυχτα, καλώντας μας στη λειτουργία της Γεννήσεως, όπου προστρέξαμε -κατά το έθιμο- μικροί μεγάλοι με τις γιορτινές μας φορεσιές και με καρδιά ολάνοιχτη, για να δεχτούμε μέσα μας το Βρέφος της Βηθλεέμ.

Σε αντίθεση με τις θερμές και προσευχόμενες ψυχές μας, τη νύχτα εκείνη ο χειμώνας έδειχνε το πιο χειρότερό του πρόσωπο. Αέρας, χιόνι, παγωνιά που να τσακίζει κόκαλα! Μέσα στην εκκλησία όμως νιώθαμε ευεξία, θαλπωρή και ζεστασιά από τις σόμπες, τα κεριά κι από την εορταστική πολυκοσμία.

Και όλα θα κυλούσαν όπως κάθε χρόνο, μες στη μεθυστική απάθεια, στη γλυκιά παραζάλη που φέρνει η νύστα μες στη λάμπουσα ατμόσφαιρα των πολυέλαιων, με τα αρωματικά νέφη του λιβανιού και το μελωδικό νανούρισμα του ιερέα και των ψαλτάδων, στην κατανυκτική σιωπή και στην ευλάβεια του εκκλησιάσματος και στην αιθέρια σκέψη πως «γεννάται πάλιν σήμερα ο επί γης θεός», αν δε φιδοσερνόταν ύπουλα,

ψιθυριστά, από τον έναν πιστό στον άλλο, ανεξαρτήτως ηλικίας και φύλου, η εκρηκτική φημολογία: «Αλλοδαποί βεβήλωσαν τη φάτνη μας!»

Ε, όχι! Αυτό πια ξεπερνούσε τα όρια κάθε ανοχής! Μια κρυμμένη οργή ξεχείλισε σε πολλά στόματα. Ξεπεράστηκαν ακόμα και τα όρια αυτοσυγκράτησης που επέβαλλε η στιγμή εκείνη της λατρείας και ο χώρος ο ιερός. Η βοή του πλήθους –λάμια ανατολίτικου παραμυθιού– γιγάντωσε κι έπνιξε ψαλμωδίες και προσευχές. Οι κεραυνοί του έξω ουρανού, που φρύαζε από ψυχρή αγριάδα, βρήκαν ρωγμές και τρύπωσαν σε ανθρώπινες καρδιές. Μάταια οι επίτροποι κι ο νεωκόρος έκαναν νεύματα για πειθαρχία και σιωπή. Το κλίμα της κατάνυξης είχε μοιραία διασαλευτεί.

Ανύποπτος για τα συμβαίνοντα ο παπα-Δημήτρης βγήκε λαμπροφορεμένος στην Ωραία Πύλη για το καθιερωμένο χριστουγεννιάτικο κήρυγμά του, που εκείνη τη βραδιά σκόπευε να του δώσει φιλειρηνικές διαστάσεις: *«Θα 'θελα πολύ, αγαπητοί μου, να βρεθώ φέτος στους Άγιους Τόπους. Στους τόπους που περπάτησε ο Θεός ως άνθρωπος. Στα χώματα που άκουσαν τα λόγια του για την Αγάπη! Στο Γολγοθά που εδέχθη το*

μαρτυρικό του αίμα. Στα στενοσόκακα της Ναζαρέτ όπου έπαιζε -παιδάκι- με άλλα γειτονόπουλα. Στη Βηθλεέμ όπου τον ζέσταναν τα χνώτα των προβάτων. Στον Ιορδάνη ποταμό όπου εκαθαρίθη από τις αμαρτίες ο αναμάρτητος. Στην Ιερουσαλήμ όπου εισήλθε θριαμβευτής βαϊοφόρος... για να διαβεί λίγο μετά τους ίδιους δρόμους φορτωμένος το σταυρό. Μα πάνω απ' όλα ήθελα να προσκυνήσω, εκεί που έλαμψε στα θεία μάτια του το γήινο φως. Στο σπήλαιο της Άγιας Νύχτας, που το χρύσισε ουράνια σκάλα μελωδούντων αγγέλων και τις πέτρες του δόνησε το υπεραίωιο μήνυμα: «Επί Γης Ειρήνη! Εν ανθρώποις Ευδοκία!». Οι πέτρες, ξέρετε, δεν ξεχνούν. Οι πέτρες θυμούνται ό,τι ακουμπάει πάνω τους. Κι αυτές τις πέτρες ήθελα να τις αγγίζω. Να αφουγκραστώ τα μυστικά της μνήμης τους... »

Βρήκαν την ώρα τότε κάποιοι θερμόαιμοι έφηβοι και βγήκαν από την εκκλησιά. Έτρεξαν στην πλατεία, για να δουν και να μας φέρουν λεπτομέρειες. Ήταν αλήθεια. Ξένοι είχαν μπει στη φάτνη και έκλεισαν την είσοδο με τσίγκους, ξύλα και χαρτόνια. Έξω οι καθιστές γκαμήλες ήταν σκεπασμένες απ' το χιόνι και οι μάγοι δεν έβλεπαν πια πού ν' απευθύνουν τ' αστραφτερά

τους δώρα! Μέσα φαινόταν αναμμένο φως κι ακούγονταν αλβανικές κουβέντες!

Στον κόσμο του ο παπάς μας, συνέχιζε απτόητος την ομιλία του: «... *Αγωνία, καταστροφές, διαμαρτυρίες, βογκητά και κλάματα κυριαρχούνε σήμερα στην άγια πόλη που πρώτη δέχτηκε το θείον βρέφος. Εκρήξεις, βόμβες, σκοτωμοί... Ο πόνος, το μίσος και ο θάνατος έχουν στήσει - χρόνια τώρα εκεί- μόνιμο θρόνο. Εβραίοι και Παλαιστίνιοι μοιράζονται την ίδια πατρίδα. Αλλά τη μοιράζονται χωρίς μέτρο, χωρίς αίσθημα δικαιοσύνης και ισότητας. Οι Άγιοι Τόποι της χριστιανοσύνης είναι στις μέρες μας ένα διαρκές τοπίο πολέμου... Η βία έχει σβήσει το χαμόγελο από τα βλέμματα. Καχυποψία κλείνει τις καρδιές και δηλητηριάζει τις σχέσεις των ανθρώπων... »*

Το σούσουρο μες στο ναό έδινε κι έπαιρνε. «Μα πού το πάνε; Δε σέβονται πια τίποτα! Τι άλλο θα δούμε με δαύτους;» «Δε φτάνει που τους δίνουμε δουλειές... Δε φτάνει που τους μάζουμε στα σπίτια μας... Δε φτάνει που μας κλέβουνε... Θα μας χαλάσουν τώρα και τα έθιμά μας;»

Υπήρξαν βέβαια και ψυχραιμότερες απόψεις, που έκαναν λόγο για βαριά εκμετάλλευση

των ξένων απ' τους χωριανούς, για σκληρές δουλειές στα χωράφια που πληρώνονταν ελάχιστα, για φτωχοκάλυβα και παραπήγματα που τους νοικιάζανε λες κι ήταν σπίτια αληθινά, για δυσκολίες που είχε ο φετινός χειμώνας και ιδιαίτερα αν έχουνε παιδιά και ζουν σε τέτοιους χώρους..., μα ποιος τους άκουγε!

Ακόμα λιγότεροι ήταν εκείνοι που άκουγαν πλέον το φιλολογικό μονόλογο του ιερέα κι έδιναν σημασία στα εμπνευσμένα λόγια του: *«...Θα 'θελα, λέγω, αγαπητοί μου, να βρεθώ για λίγο εκεί, στο σπήλαιο της Γέννησης. Να ψηλαφίσω τις παλαιές πέτρες. Να αφουγκραστώ το ουράνιο μήνυμα. Να φανταστώ τη νύχτα που γεννήθηκε η ελπίδα για την αλλαγή του ανθρώπου. Να ονειρευτώ τους υμνωδούς αγγέλους, τους ταπεινούς βοσκούς και τους χρυσοντυμένους μάγους. Θα 'θελα μέσα εκεί να ευχηθώ μιαν άλλη γέννηση. Μια νέα ενανθρώπιση του θείου πνεύματος. Γιατί σήμερα, όσο ποτέ άλλοτε, αγαπητοί μου χριστιανοί, έχουμε ανάγκη για «Επί Γης ειρήνη». Η σκάλα του φωτός και της ελπίδας, που ένωσε κάποτε τα ουράνια με τ' ανθρώπινα, θαρρώ, θα πρέπει να ξαναστηθεί στα ίδια μέρη, εκεί που η ανθρωπιά καθεμέρα απανθρωπίζεται...»*

Τέσσερις πέντε οικογένειες αλλοδαπών που εκκλησιάζονταν μαζί μας, έσμιξαν όλοι τους σε μια γωνιά με αμηχανία και φόβο. Τα παιδιά τους κάθονταν μπροστά, δίπλα στον άμβωνα, με όλα τα χωριατόπουλα που ήσαν γνώριμοι και φίλοι απ' το σχολείο και αντάλλασσαν κουβέντες για το φλέγον ζήτημα, με υποθέσεις ότι δεν επρόκειτο για συγγενείς δικούς τους.

Η ατμόσφαιρα μύριζε πόλεμο και μόνο ο παπα-Δημήτρης δεν είχε ψυλλιαστεί ακόμα τίποτα: *«Δίπλα στη φάτνη των αλόγων θα ήθελα να σταθώ, αγαπητοί μου αδελφοί, και ν' απευθύνω προσευχή-παράκληση: Έλα πάλι κοντά μας, βρέφος της Βηθλεέμ, παιδί της Ναζαρέτ, θαυματοποιέ της Κανά, θεραπευτή της Βηθεσδά, εσταυρωμένε του Γολγοθά, Υιέ θεού, νικητή του θανάτου και θριαμβευτή της ζωής! Κήρυκα της Αγάπης, δάσκαλε της ψυχικής γαλήνης, άγγελε της Ειρήνης..., το σπήλαιο της Βηθλεέμ σε περιμένει πνιγμένο σε καπνούς και θραύσματα φονικών σκευασμάτων. Έλα ξανά, με στρατιές αγγέλων να συνοδεύουν το αθώο βρεφικό σου κλάμα, κανοναρχώντας: «Δόξα εν υψίστοις Θεώ και επί Γης Ειρήνη, εν ανθρώποις ευδοκία!». Για ένα νέο ξεκίνημα. Δικό σου, δικό μας και του Κόσμου όλου. Έλα,*

Χριστέ, στη χιονισμένη νύχτα του σύγχρονου ανθρώπου, οι καρδιές μας ολάνοιχτες καρτερούν να σε ζεστάνουν.

-Καλά Χριστούγεννα!

Με την ευχή αυτή ολοκληρώθηκε η λειτουργία απ' τον παπά και η απόλυση έγινε κατά τα καθιερωμένα, με χειραψίες αλλήλων και «Χρόνια Πολλά». Κάτι ανησυχητικό όμως πλανιόταν γύρω μας κι έσμιγε με το κάμμα των κεριών και το θυμίαμα, ανεβαίνοντας πηχτό στο θόλο του ναού. Κοινή σε όλους η πεποίθηση ότι θα είχαμε επεισόδια. Οι πιο φιλήσυχοι σταυροκοπήθηκαν, μάζεψαν τα παιδιά τους κι έφυγαν για το γιορταστικό τραπέζι, αποφεύγοντας το δρόμο της πλατείας. Οι άλλοι, οι... «παλικαράδες», πήγαν να «καθαρίσουν» την υπόθεση βεβήλωσης. Συγκεντρώθηκαν έξω από τη χιονισμένη φάτνη και φωνάζανε κραδαίνοντας ομπρέλες και φουρκόξυλα που είχαν ξεκολλήσει από τους φράχτες.

Το πρόχειρο κάλυμμα της εισόδου άνοιξε από τους μέσα, οι οποίοι σαν είδαν την οργή του πλήθους, έσκυψαν, μάζεψαν τα πράγματά τους και αποχώρησαν με τρόπο. Ένας άντρας ταλαιπωρος άνοιγε διάδρομο στο παγωμένο χιόνι και

μια γυναίκα νεαρή ακολουθούσε πίσω του με βήματα δειλά, τρεμάμενα. Στα χέρια της κρατούσε με στοργή, μες σε παλιόρουχα, ένα βρέφος σιωπηλό.

Ο αγέρας φυσομανούσε με βία, απειλώντας να ξεριζώσει τα γύρω δέντρα. Το κρύο είχε μαργώσει όλη την πλάση γύρω και πολιορκούσε επίμονα τα εσώψυχά μας. Ο προβολέας του σκηνικού τρεμόπαιζε, σπαταλώντας ακτίνες πότε κατά το θεριεμένο ουρανό και πότε κατά τα πλαστικά ομοιώματα των Μάγων και της Θείας Οικογένειας.

Οι ξένοι βγήκαν απ' την εορταστική φωτοχυσία. Τους πήρε το τελευταίο σκοτάδι και ο κακός καιρός.

Δυο χωριανοί όρμησαν μες στο σκηνικό, πέταξαν μακριά τους σκουριασμένους τσίγκους, τα χαρτόνια και τα ξύλα κι αποκατέστησαν τη διαταραγμένη ευταξία της φάτνης. Κι ύστερα, σιωπηλοί κι αυτοί κι όλοι εμείς κινήσαμε να κάνουμε στα σπίτια μας Χριστούγεννα...

Μες στη βιασύνη μας κανείς δεν πρόσεξε ότι στα μάτια της Παρθένου και του Θείου Βρέφους είχαν πετρώσει παγοκρύσταλλοι δακρύων.

ΜΗΝΥΜΑ ΣΕ ΜΠΟΥΚΑΛΙ

Δε θα μπορούσα να ισχυριστώ ότι πέρασα άσχημα στο στρατό. Υπηρετώντας μάλιστα ως έφεδρος ανθυπολοχαγός, μετείχα ως ένα βαθμό στην εξουσιαστική κλίμακα, έστω και στα χαμηλά σκαλοπάτια της. Έτσι βίωσα ανάλαφρα ακόμα και τη συνηθισμένη για τον απλό φαντάρο καταπιεστική ατμόσφαιρα του στρατοπέδου.

Παρ' όλο τούτο όμως κάποιες φορές με κυρίευε μια μελαγχολική διάθεση, που επηρέαζε τη συμπεριφορά, τις σκέψεις και τις αντιδράσεις μου. Τα έβλεπα τότε όλα μαύρα κι άραχλα. Μου φαινόταν πως ο χρόνος είχε βαλτώσει σε αρρωστημένη ακινησία και πως ποτέ δε θα ερχόταν η ημέρα για ν' απολυθώ. Με ενοχλούσε η στολή, με κούραζε η υπηρεσία, με εκνεύριζαν οι διαταγές του ταγματάρχη και του λοχαγού κι απέφευγα παρέες με μόνιμους και κληρωτούς. Τέτοιες στιγμές κλεινόμουνα στον εαυτό μου, μεγέθυνα υπέρογκα τα όποια ασήμαντα προβλήματα και δεν επιθυμούσα την κουβέντα κανενός.

Κάπως έτσι ένιωθα εκείνο το καλοκαιρινό δειλινό, καθώς πλέαμε με το αντιτορπιλικό «Αετός» ανάμεσα στις Κυκλάδες. Η μονάδα μας είχε λάβει μέρος σε αμφίβια άσκηση του ΝΑΤΟ στο Αιγαίο και επιστρέφαμε για αποβίβαση στο

Ναύσταθμο του Πειραιά. Ο ήλιος έβαφε με πορφυρές ανταύγειες την αιγαιοπελαγίτικη απλωσιά και τα γύρω νησιά διαγράφονταν στην αχλή του ορίζοντα ως γκριζωπές φηγούρες γεμάτες μυστικές φωνές.

Ήταν Ιούλιος μήνας στην πιο καλή του ώρα. Στηριγμένος στα ρέλια του πλοίου αγνά-ντευα το πέλαγος. Φανταζόμουν τα ξεφαντώματα που θ' άρχιζαν σε λίγο στα ξενυχτάδικα των απέναντι ακτών, τα βραδινά μπάνια παιδιών κι εφήβων, το φλερτάρισμα με σύγχρονες νεράιδες, τις βόλτες στη φεγγαράδα, τις φευγαλέες ματιές με τα κρυφά νοήματα, τα ερωτικά σκιρτήματα στις νιότης το ξετύλιγμα.

Σκεφτόμουν ότι λίγα μόλις μίλια δίπλα μου αγόρια και κορίτσια χάιρονταν τις απολαύσεις της ζωής αφημένα στη μέθη του καλοκαιριού..., κι εγώ φυλακισμένος εν πλω σε μηχανή πολέμου να εκπαιδεύομαι για το θάνατο... Η αίσθηση της αντίθεσης: άσκηση πολέμου – νεανικές διακοπές με όλα τα συνακόλουθα της μιας και της άλλης κατάστασης, με συγκλόνιζε. Η μελαγχολική μου διάθεση, πηχτό γκριζο ζυμάρι διογκωνόταν μέσα στα σωθικά μου, συμπιέζοντας απειλητικά τα πνευμόνια μου. Κόπηκε η

ανάσα μου και υγράνθηκαν τα μάτια μου από αναπάντεχα δάκρυα.

Τότε ξαφνικά μου ήρθε η ιδέα να στείλω την απόγνωσή μου στο άγνωστο, με μήνυμα σε μπουκάλι.

Μόλις είχα προσπαθήσει –ματαιώς– να σβήσω τη φλόγα που μ' έκαιγε με πορτοκαλάδα, και κρατούσα παίζοντας αμήχανα στα χέρια μου την άδεια συσκευασία από πλαστικό σε σχήμα σφαίρας. Πήρα το στυλό, έκοψα χαρτί από το υπηρεσιακό μου σημειωματάριο κι έγραψα τούτα τα λόγια: *«Απελπισμένος έως θανάτου, σέρνω άδεια τη μοίρα και τη σκέψη μου. Πάνω μου κρέμονται άρματα γυαλισμένα. Εκπαιδεύομαι για το θάνατο! Η ζωή φεύγει και δε με αγγίζει με τ' άρωμά της. Δεν αντέχω άλλο. Βοήθεια! Βοήθεια-αα!»*

Το διάβασα και το ξαναδιάβασα πολλές φορές. Καμάρωσα την ποιητικότητα της έκφρασης και την πομπώδη τραγικότητα, την οποία θαρρούσα πως βίωνα, ο ταλαίπωρος! Τέλος, εντελώς απερίσκεπτα, έγραψα τα στοιχεία της μονάδας που υπηρετούσα. Θεώρησα πως ήταν μάλλον αδύνατο να πέσει σε χέρια ανθρώπου το πλαστικό εκείνο μπουκαλάκι. Το πιθανότερο ή-

ταν να διαλυθεί στην αρμύρα των κυμάτων και στο χρόνο.

«Άλλωστε», είπα μέσα μου, «αν ποτέ το βρει κανείς και το διαβάσει, θα έχει περάσει τόσος καιρός, που θα έχω επιτέλους απολυθεί. Ας πάνε τότε να ψάχνουν τον “Ξανθό έφεδρο ανθολοχαγό”», αφού -αντί ονόματος- έτσι είχα περιγράψει τον αποστολέα του μηνύματος.

Έκλεισα «την κιβωτό της απελπισίας μου» και την πέταξα στο Αιγαίο, που είχε αρχίσει ήδη να σκουραίνει τα νερά του. Ο ήλιος βυθιζόταν αργά στη χοάνη της δύσης, σκορπώντας πορφύρες ανταύγειες μεγαλείου και πάθους. Αισθάνθηκα να ξαλαφρώνω. Ένα ασήκωτο βάρος είχε φύγει από το στήθος μου. Με αδρό χαμόγελο στα χείλη κίνησα για το καρέ αξιωματικών, να δειπνήσω με τους άλλους.

.....

Πάνω που είχαμε αρχίσει στη μονάδα τις ετοιμασίες για τον εορτασμό της επετείου του ΟΧΙ, έγινε εκείνο, που ποτέ δε φανταζόμουν πως μπορούσε να συμβεί. Ήμουν στον όρχο των οχημάτων με τους φαντάρους της ομάδας επικοι-

νωνιών ένα μεσημέρι και προγραμματίζαμε τις υπηρεσιακές μας δραστηριότητες, ως ειδικοί επί των διαβιβάσεων. Έτρεχα διαρκώς έχοντας αναλάβει τη ευθύνη εφοδιασμού των οχημάτων της παρέλασης με ασυρμάτους και ο νους μου ήταν αποκλειστικά δοσμένος στο στρατιωτικό καθήκον.

Εκεί με βρήκε αναψοκοκκινισμένος ο επιλοχίας της πυροβολαρχίας μας:

«Κύριε Ανθυπολοχαγέ, βγάζετε για λίγο το πηλίκιο, σας παρακαλώ;», μου είπε με ύφος αιγυπτιακής Σφίγγας.

«Τι σ' έπιασε, Επιλοχία;», τον ρώτησα απορημένος. Το αίτημά του μου φαινόταν εντελώς παράλογο. «Θέλεις μήπως να δεις αν έχω ψείρες;»

«Θέλω να βεβαιωθώ αν είστε εσείς ο “Ξανθός ανθυπολοχαγός”, κύριε!», είπε στεγνά ο επιλοχίας και μου πέταξε κατάμουτρα ένα φάκελο αλληλογραφίας.

«Δεν είναι δυνατόν!» αναφώνησα έκπληκτος καθώς διάβασα τον παραλήπτη της επιστολής.

«Άλλη φορά να δίνετε το όνομά σας στις θαυμάστριές σας, κύριε... Τέτοια καμώματα δεν

ταιριάζουν σε αξιωματικούς του ελληνικού στρατού». Η οργή και η απέχθεια του επιλοχία προς το πρόσωπό μου σύρθηκε σαν φίδι στη γη έτοιμο να στάξει δηλητήριο.

«Φυσικά», πρόσθεσε χαιρέκακα, δεν πρέπει να μάθει τίποτε γι' αυτό ο κύριος Διοικητής..., γιατί τότε, κύριε Ανθυπολοχαγέ, δεν τη γλιτώνετε τη δεκαήμερη».

«Προς Θεού, κύριε Επιλοχία...», είπα προσπαθώντας να τον ημερέψω. «Ένα αστεϊάκι κάναμε. Όχι να πληρώσουμε με φυλακή ένα αθώο αστείο!»

Ο επιλοχίας ήταν μόνιμος υπαξιωματικός γύρω στα σαρανταπέντε με πολύ συντηρητικές αντιλήψεις. Αν και έφεδρος εγώ, ήμουν ανώτερός του κατά ένα βαθμό, κι αυτό τον ανάγκασε να συγκρατήσει την έκρηξη της οργής του. Έφυγε μουρμουρίζοντας, αφήνοντάς με αποσβολωμένο, με το κλειστό γράμμα στα χέρια μου ως απασφαλισμένη χειροβομβίδα.

Πέρασαν κάμποσα δευτερόλεπτα αναστάτωσης. Τα είχα εντελώς χαμένα. Αισθάνθηκα στο πρόσωπό μου το εφηβικό κόκκινο της ντροπής, καθώς διάβασα στο φάκελο: *«Προς Ξανθόν Ανθυπολοχαγό / 226 Μοίρα Πεδινού Πυροβολι-*

κού... ». Θυμήθηκα την καλοκαιρινή μου ανοησία και απομακρύνθηκα από τους στρατιώτες της ομάδας μου, να ανοίξω το γράμμα αδημονώντας για τη συνέχεια που θα έπαιρνε η περίεργη αυτή ιστορία.

Ήταν μια σύντομη επιστολή γραμμένη σε κομπιούτερ: *«Αγαπητέ Ξανθέ Ανθυπολοχαγέ, απελπισμένη έως θανάτου, γιατί τόση πίκρα; γιατί τόση έλλειψη χαράς στη ζωή σου;*

Ταξιδεύουμε με το κότερο του πατέρα μου κι ένας άντρας από το πλήρωμα ψάρεψε το μήνυμά σου και μου το έδωσε.

Ελπίζω να σε πρόλαβα και να μην έχεις κάνει καμιάν ανοησία που δε διορθώνεται.

Αυτές τις μέρες συμβαίνει να είμαι πάρα πολύ χαρούμενη. Μου χάρισαν ένα κομπιούτερ που κάνει θαύματα! Είμαι ευτυχισμένη, γιατί τώρα μπορώ να επικοινωνώ με τους ανθρώπους που αγαπώ.

Είμαι μικρότερη από σένα, αλλά θέλω να σου πω να μη βρίζεις τη ζωή. Δεν έχεις δικαίωμα!

Αν θέλεις να τα πούμε από κοντά, έλα στη σχολή «Παντοκράτωρ», οδός Μελά 2.

Κάθε Σάββατο γύρω στις 6:30' θα κοιτάζω να σε δω.

Φιλάκια!

ΥΓ. Να φοράς τη στολή σου, για να σε γνωρίσω».

Δεν έγραφε όνομα ούτε καν αρχικά ή ψευδώνυμο. «Εξυπνη κίνηση», σκέφτηκα. «Εδώ εγώ, κοτζάμ αξιωματικός του Πυροβολικού, αρνήθηκα να φανερώσω το όνομά μου και θα μου αποκάλυπτε το δικό της μια... μαθήτριά; Σωστά είχε κάνει».

Όσο διάβαζα και ξαναδιάβαζα το γράμμα της, ένιωθα σαν τον τζιτζικα που παγιδεύεται σε ιστό αράχνης. Κάθε προσπάθεια να μαντέψω κάτι, με έκανε να μπερδεύομαι περισσότερο. Τις ημέρες που ακολούθησαν, κυριαρχούσε στη ζωή μου. Βάλθηκα συστηματικά και όσο γινόταν πιο ψύχραιμα, να αποκρυπτογραφήσω πληροφορίες για την αινιγματική άγνωστη που είχε ανταποκριθεί στη φωνή της απελπισίας μου. Τελικά με συνδυασμό συλλογισμών και υποθέσεων κατέληξα σε ορισμένα συμπεράσματα στηριγμένα στις δικές της λέξεις.

Σίγουρα είναι πλουσιοκόριτσο, πριγκίπισσα του παραμυθιού, αφού ο πατέρας της έχει κότερο και την πηγαίνει κρουαζιέρες στο Αιγαίο.

Και όμορφη. Πολύ όμορφη μάλιστα. Αυτό το λέω από διαίσθηση και δε χωράει αμφισβήτηση. Το γράμμα... ο φάκελος... ένα λεπτό άρωμα... τα λόγια της... όλα αποπνέουν ρομαντισμό, νεανική φρεσκάδα, κομψότητα, λεπτότητα και ομορφιά.

Μαθήτρια Λυκείου βέβαια. Το λέει καθαρά. Είναι μικρότερη από μένα και φοιτά σε ιδιωτική σχολή. Για να μένει εκεί και τα Σάββατα, θα είναι μάλλον εσωτερική. Οι γονείς της ταξιδεύουν για μπίζνες στο εξωτερικό και το κορίτσι είναι οικότροφη στο ιδιωτικό λύκειο. Μπορεί να είναι ξενικό κολέγιο. Υπάρχουν αρκετά απ' αυτά στα ανατολικά προάστια, σκέφτηκα.

Είναι έξυπνη πολύ! Για την ηλικία της μοιάζει διανοούμενη. «Είδες πόσο εύστοχα και λιτά απάντησε στις κραυγαλέες ανοησίες μου;» έλεγα στον εαυτό μου. «Κι ευαίσθητη σαν πέταλο από τριαντάφυλλο... ο ιδανικός έρωτας...». Τέτοιες σκέψεις έκανα, μονολογούσα και αφηνόμουν σε ατέλειωτες ονειροπολήσεις.

Εκείνα τα γραφόμενά της για κομπιούτερ και επικοινωνία... κάπως με μπέρδευαν, αλλά τα ξεπέρασα, υποθέτοντας πως θα 'ναι καινούργιο δώρο του πατέρα της και έχει ενθουσιαστεί μα-

θαίνοντας να το χειρίζεται. «Καινούργιο κοσκινάκι μου...», όλοι έτσι κάνουμε, όταν αποκτούμε κάτι χρηστικό και πολύτιμο. Τα κομπιούτερ έχουν τόσες δυνατότητες επικοινωνίας, που όντως εντυπωσιάζουν, αυτό είναι αλήθεια.

Μου ζητούσε να πάω με τη στολή για να με γνωρίσει. Η ίδια όμως δε μου έδινε σημάδια αναγνώρισης. Πώς θα την εντόπιζα ανάμεσα στις συμμαθήτριάς της; Α, δεν έπρεπε να φερθώ απερίσκεπτα.... Θα πήγαινα οπωσδήποτε να τη δω, αλλά δε θα της έκανα τη χάρη να γελά εις βάρος μου με τις φίλες της. Να με δείχνει στις άλλες και να κρυφογελάει... «Κορίτσια! ιδού ο Ξανθός Ανθυπολοχαγός μου, ο απελπισμένος έως θανάτου». Τι ντροπή, Θεέ μου! Όχι, αυτό δε θα γινόταν ποτέ. Ήθελα όμως τόσο πολύ να τη δω. Κατανοούσα απόλυτα τη λαχτάρα του Οδυσσέα, όταν πλησίασε στο νησί των Σειρήνων. Δεν μπορούσα να αντισταθώ στην επιθυμία της.

«Θα έρθω να σε δω κι ούτε που θα με πάρεις χαμπάρι, ωραιοτάτη δεσποινίς μου!» ψιθύρισα χαμογελώντας με ικανοποίηση. Μηχανεύτηκα να περάσω από τη σχολή της ένα Σάββατο ώρα εξήμισι, χωρίς στολή και με κρυμμένα τα ξανθά μου μαλλιά. «Σκουφάκι θα φορέσω και

μπλουτζίν. Θα παίξω το μοντέρνο νεαρό και θα στη σκάσω... Εγώ όμως πώς θα καταλάβω ποια είσαι;»

Τέλος πάντων, με πολλές ελπίδες και με την πεποίθηση ότι η διαίσθησή μου θα βοηθούσε να ξεχωρίσω την άγνωστη, την οποία –ας το ομολογήσω– είχα αρχίσει να ερωτεύομαι, ζήτησα σαρανταοχτάωρη από το Διοικητή μου, για να κατέβω στην Αθήνα το πρώτο Σάββατο μετά από την παρέλαση της 28^{ης} Οκτωβρίου. Νωρίτερα ήταν υπηρεσιακώς αδύνατο.

Η οδός Μελά βρίσκεται σε πευκόφυτη περιοχή σε μιαν από τις αριστοκρατικές συνοικίες της Αθήνας. Από τις δυο πλευρές του δρόμου ξεχώριζαν αραιά χτισμένα αρχοντόσπιτα πνιγμένα στις πρασιές και στα λουλούδια. Προχωρώντας συνάντησα και μια ξένη πρεσβεία, δύο οίκους ευγηρίας και έναν παιδικό σταθμό. Η καρδιά μου ηχογραφούσε ρυθμούς ροκ, καθώς κατέβαινα αντίστροφα, απ' το ογδόντα νούμερο περίπου, κοιτάζοντας τους αριθμούς να μικραίνουν. Κατά τις πληροφορίες της επιστολής, η σχολή «Παντοκράτωρ» θα έπρεπε να είναι κάπου στην αρχή.

Έφτασα όμως στην άλλη άκρη και λύκειο με ολόδροσα κορίτσια δε συνάντησα. Ξαναγύρισα προς τα πίσω, παρατηρώντας εξεταστικά κάθε μικρή ή μεγάλη ταμπέλα που έβλεπα. Όσπου σε μια βαριά μαύρη σιδερόπορτα διάβασα σε μπρούτζινη πινακιδούλα, εκείνο που ζητούσα: «Ιδιωτικόν Εκπαιδευτήριον ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΩΡ - Ειδικόν Σχολείον».

Στο βάθος φαινόταν ένα νεοκλασικό διώροφο κτίριο. Μεγάλο μέρος του τοίχου του ήταν σκεπασμένο με πυκνόφυλλο κισσό που ανέβαινε ως επάνω στα κεραμίδια. Τριγύρω πεύκα, ανθόκηποι, στροβιλιστά δρομάκια και παρτέρια με γκαζόν. «Χαίρεσαι να ζεις εδώ μέσα», σκέφτηκα, «ακόμα κι αν είναι για να κάνεις μάθημα». Μια μικρή πέτρινη μάντρα με λογχοειδή κάγκελα χώριζε το σχολικό προαύλιο από το δρόμο. Μπορούσα να βλέπω καθαρά τα πάντα μέσα στο χώρο της σχολής. Μα δεν υπήρχε τίποτα πέρα από την ακινησία των δέντρων και τα λιγοστά κελαηδήματα κάποιων σπουργιτιών. Ίχνος ανθρώπινης παρουσίας πουθενά.

Κάτι σαν να μην πήγαινε καλά... Κάπου χαλούσε το ονειρικό σενάριο που είχα πλάσει

υπιπετώντας με το αγγελάκι του έρωτα. Η ώρα ήταν έξι και τριάντα ακριβώς.

«Μου την έφτιαξε... Μάλλον μου έκανε φάρσα. Μπορεί να ήταν άντρας...», σκέφτηκα βαθιά απογοητευμένος. Πήρα την απόφαση να φύγω. Στον κόρφο μου είχα κρυμμένο ένα κόκκινο τριαντάφυλλο. Ντρεπόμουν που θα μ' έβλεπαν να το κρατώ. Σκόπευα να της το χαρίσω αν όλα πήγαιναν καλά. Με πίκρα το έβγαλα απότομα να το ποδοπατήσω.

Τότε την είδα...

Δεν υπήρχε ψυχή άλλη τριγύρω. Εκείνη ήταν! Καθλωμένη σε αναπηρικό καροτσάκι, στην κάτω άκρη της αυλής, πίσω από μια τούφα θάμνων, με περίμενε. Στάθηκα να την κοιτάζω κεραυνόπληκτος. Ακούστηκε βόμβος μηχανικός. Το καροτσάκι με πλησίασε. Σταμάτησε στα δυο περίπου μέτρα απέναντί μου. Μεσολαβούσε ανάμεσά μας μόνο η μάντρα με τα σιδερένια κάγκελα.

Το κεφάλι της έγερνε δεξιά κι έτρεμε. Ένας χείμαρρος κατσαρωμένα ολόμαυρα μαλλιά της έδινε χάρη και θηλυκότητα. Τα χέρια της ακουμπούσαν πάνω σε πληκτρολόγιο προσαρμοσμένο σαν ζώνη ασφαλείας μπροστά της. Με

πολύν αγώνα πάσχιζε να πειθαρχήσει πάνω στα πλήκτρα τα καλλιτεχνικά λεπτά της δάχτυλα. Τα πόδια της ασάλευτα, τα σκέπαζε μια καρό κουβέρτα. Πιο γαλανά απ' τη θάλασσα τα μάτια της, γυάλιζαν βουρκωμένα. Συγκλονιζόταν από σπασμούς, καθώς κατέβαλλε μάταιες προσπάθειες να κρατήσει όρθιο το κεφάλι της.

Το πρόσωπό της έλαμπε από χαρά.

Έβγαλα το σκουφί, να πιστοποιηθεί η ταυτότητά μου και της χαμογέλασα, ακουμπώντας τα χέρια μου στα κάγκελα που μας χώριζαν. Αφεθήκαμε σιωπηλά στην επικοινωνία των ματιών. Θυμήθηκα το πεταμένο τριαντάφυλλο. Έσκυψα και το πήρα. Το φίλησα τρυφερά και με μια υπολογισμένη κίνηση το έριξα πάνω στα γόνατά της. Γινόταν μέσα μου σεισμός!

«Σ' ευχαριστώ!», της ψιθύρισα. «Πιστεύω στη ζωή... Αγαπώ τη ζωή... Σ' ευχαριστώ!»

Μικρά διάφανα μαργαριτάρια κύλησαν στα χλομά της μάγουλα. Η τρεμάμενη φυσιγγωμία της ανέδιδε τα πιο γλυκά αισθήματα.

«Πώς σε λένε;» ρώτησα από αμηχανία πιο πολύ παρά από περιέργεια. Μα δεν μπορούσα να αντιληφθώ τι μου απάντησε με τη διακεκομμένη άρθρωσή της. Δυνάμωσε όμως την προσπάθειά

της με τα πλήκτρα. Ακούστηκε ένα γρατζούνισμα κι ένα χαρτάκι ξεπετάχτηκε κάτω απ' το πληκτρολόγιο στα πόδια της. Το ανέμισε ο αέρας και το έριξε στο έδαφος. Τεντώθηκα να δω το τυπωμένο όνομα: ΕΛΠΙΔΑ !

«Θα ξανάρθω να σε δω, Ελπίδα», της είπα. «Σ' ευχαριστώ... Σ' ευχαριστώ!» Ύστερα, απότομα θαρρώ, πήρα το δρόμο της φυγής. Στο βάθος του κήπου είχε φανεί μια νοσοκόμος, που ερχόταν προς το μέρος της, μάλλον να σύρει πίσω στο σχολείο το καροτσάκι της.

ΜΙΑ ΑΡΚΟΥΔΑ ΣΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ «ΑΘΗΝΑ 2004»

(Ένα παραμύθι που θα μπορούσε να είναι αληθινό)

Μια φορά κι έναν καιρό..., το καλοκαίρι του 2004 για να είμαστε πιο ακριβείς, ζούσε μια καφετιά αρκούδα απομονωμένη κι έρημη στο δάσος της Φλώρινας.

Απομονωμένη, γιατί άλλο από πουλιά πετούμενα δεν έβλεπε τριγύρω της. Οι λιγοστοί λαγοί, τα σπάνια σκιουράκια και καμιά αλεπού περαστική από τα μέρη εκείνα, μόλις τη μυριζόντουσαν να πλησιάζει, έτρεχαν να κρυφτούν απ' την τρομάρα τους.

Κι έρημη, γιατί οι δυο αρκουδοφίλες που είχε συντροφιά, μαζί με το μικρό της το παιδί,

πιάστηκαν από λαθροκυνηγούς κι έγιναν «σταρ» σε τσίρκο. Η ίδια, ευτυχώς, μπανιαριζότανε την ώρα της επιδρομής σε μια λιμνούλα και γλίτωσε έτσι τη σκλαβιά.

Ήταν λοιπόν δικαιολογημένα κακοδιάθετη, θλιμμένη κι άκεφη. Ξάπλωνε όλη μέρα στο γρασίδι και liaζόταν κι αδυνάτιζε. Ούτε για τα τσιμπούρια και τις μύγες που την τσίμπαγαν δε νοιάζονταν. Ωσπου βρέθηκε δίπλα της ένας γύφτος παμπόνηρος, που τη λιμπίστηκε. Όχι για να τη φάει βέβαια, μα να την κάνει νούμερο σε δρόμους και πλατείες και να βγάζει λεφτά με τον ιδρώτα της.

Την έπιασε με το καλό. Και τι δεν της έταξε. Βασίλισσα θα την έκανε. Θα της φορούσε καπελάκι κόκκινο και κεντητό φουρό από δαντέλα. Λουκούμια και σοκολατάκια θα την τάζε. Καθρέφτη λαμπερό θα της αγόραζε, να βλέπεται και να θαυμάζει την κορμοστασιά της. Και θα την πήγαινε στην πόλη τη μεγάλη, στη γιορτή των Ολυμπιακών Αγώνων. Στα γήπεδα τα νέα της Αθήνας θα τριγύριζαν. Την ήθελε για συντροφιά, της είπε. Το μόνο που της έκρυψε, ήταν η αλυσίδα η χοντρή με το χαλκά, στη μύτη.

Πώς να αρνηθεί η αρκούδα τέτοια προσφορά; Για την Ολυμπιάδα της Αθήνας κάτι είχε ακουστά. Είχε περάσει η φλόγα των αγώνων απ' τη δημοσιά κι έτυχε να τη δει κρυμμένη πίσω από πυκνόφυλλες πρασιές. Έλαμπε η αναμμένη δάδα στα χέρια μιας αθλήτριας. Μαζί της έτρεχαν παρέα άλλοι αθλητές καλοντυμένοι και χαρούμενοι κι ακολουθούσαν τροχονόμοι κι αυτοκίνητα. Άκουσε τότε να μιλούν απ' τα μεγάφωνα για τους αγώνες και για τους αρχαίους, για την ειρήνη, για την ομορφιά, για ήθος, για πολιτισμό, για τίμια δύναμη του ανθρώπου.

Ζήλεψε λίγο με όλα αυτά. Θα 'θελε να μπορούσε να βρεθεί κι εκείνη στην παγκόσμια γιορτή. Γι' αυτό δε δυσκολεύτηκε ο γύφτος να της βάλει το χαλκά και να την πάρει φεύγοντας μαζί του.

Την πήγε στην Αθήνα πράγματι! Την περιέφερε αλυσοδεμένη εκεί, στους χώρους των Ολυμπιακών Αγώνων ανάμεσα στα πλήθη τα πολύχρωμα των φίλαθλων. Της φόρεσε φανέλα «Εθελοντή του 2004» κι ένα πηλίκιο της «Εθνικής Ελλάδος» με τη σημαία και τους πέντε κύκλους. Της άρεσε η στολή με τα πορτοκαλί, τα μπλε, τα άσπρα. Το βαθυγάλανο σορτσάκι δεν

ήταν ακριβώς στα μέτρα της. Τη στένευε λιγάκι. Μα δεν την ένοιαζε. Έμοιαζε μ' όλους εκείνους τους ευγενικούς εθελοντές και τις ωραίες εθελόντριες, που έδιναν οδηγίες κι εξυπηρετούσαν το κοινό.

Την πήγε και στο Ολυμπιακό Χωριό. Μιλιούνια αθλητές από τις άκρες της Γης την περιεργαζόντουσαν και της μιλούσαν σε γλώσσες άγνωστες. Ευτυχώς που το χαμόγελο και το φιλικό χάδι δεν έχουν γλώσσα. Χάρη σ' αυτά είχε την αίσθηση ότι συνεννοείται με τα αθλητικά νιάτα του κόσμου. Στο «Σπίτι της Ελλάδας» γνώρισε από κοντά και τους δικούς μας ήρωες, τον Κώστα τον Κεντέρη, τον Πύρρο Δήμα, την Κατερίνα Θάνου, τον Νίκο Κακλαμανάκη κι άλλους πολλούς. Καλά παιδιά όλοι τους.

Κι ο γύφτος να μην παύει να κλαίγεται και να γυρεύει να γεμίζει το παλιό του ντέφι με Ευρώ και με Δολάρια και με Λίρες. Δεν έκανε διάκριση. Και σκόρπαγε παντού «ευχαριστώ!», «θενκ γιού!», «γκράτσιας σενιόρα!» και «μεγσί!». Τον αθεόφοβο... γλώσσες που ήξερε! Η αρκούδα τον ενόμισε πια για πολύ μορφωμένο. Αν δεν της πόνναγε στη μύτη ο βαρύς χαλκάς, θα έλεγε πως ήταν τυχερό της που τον γνώρισε.

Πριν ξεκινήσουν τα μεγάλα αγωνίσματα, την έσυρε έξω από το γήπεδο του Καλατράβα με την εντυπωσιακή οροφή, και μάζευε νομίσματα. Της έδωσε το ντέφι το παλιό στα χέρια και της έλεγε να το χτυπά, δήθεν για να βοηθήσει στους Αγώνες, αφού ήταν κι αυτή μια τιμημένη εθελοντής. «Ν' ακούει ο κόσμος τον κτύπο και να βρίσκει τη είσοδο», έτσι της είχε πει. Τον πίστεψε και βάραγε το ντέφι δυνατά, να εξυπηρετεί τους επισκέπτες της Ολυμπιάδας. Τον έβλεπε βέβαια να τσεπώνει διαρκώς τα χρήματα, αλλά δεν έβαζε πονηρό με το νου της.

Τριγύρισαν μαζί και σε άλλους χώρους των αγώνων. Εκείνη χτύπαγε το ντέφι με χαρά και αποθαύμαζε. Τη θάμπωναν τα έργα, οι λιμνούλες, τα φωτισμένα σιντριβάνια, οι πολυτελείς εγκαταστάσεις, το κολυμβητήριο, ο ευρύς διάδρομος απ' το ΜΕΤΡΟ ως το ΟΑΚΑ με τις λευκές σωλήνες που θαρρείς κυμάτιζαν με το αεράκι... Πήγαν στο ποδηλατοδρόμιο, στο γήπεδο της ξιφασκίας... είδε και τους ψηλούς μπασκετμπολίστες που έμπαιναν ομαδικά ν' αγωνιστούν στο νέο τους στάδιο.

Έμεινε απ' έξω στη γιορτή της έναρξης. Θαύμασε όμως τα βεγγαλικά, απόλαυσε τις μου-

σικές, άκουσε τα χειροκροτήματα, τις ιαχές και τα συνθήματα. Μα έλα που ο γύφτος έμοιαζε όλο και πιο πολύ με αφέντη παρά με σύντροφο. Έσφιγγε όλο και πιο δυνατά την αλυσίδα και δεν ενδιαφερόταν που την έβλεπε να ιδρώνει και να κόβεται απ' την κούραση. Την τραβολογούσε συνεχώς από το ένα μέρος στο άλλο, με μόνο στόχο να γυρεύει, να τσεπώνει και να κλαίγεται. Άλλο από τα χρήματα δεν τον ευχαριστούσε.

«Ε, πια, εγώ για άλλα ήρθα ως εδώ! άλλα ονειρευόμουν!» μουρμούρισε αγανακτισμένη η αρκούδα. «Μου υποσχέθηκε πως θα χαρώ αγώνες... Πως θα βοηθήσω κιόλας, ναι! Μα να είμαι λεύτερη!»

Την τέταρτη ημέρα ένιωσε να πονά ακόμα περισσότερο. Κι αν έκανε να βρει έναν ίσκιο να ξεκουραστεί, ο γύφτος τηνε μάλωνε και τη χτυπούσε.

Πήρε λοιπόν κι εκείνη την απόφαση να φύγει. Να πάει ξανά στο δάσος της, στη Φλώρινα... στη μοναξιά της. Να ξανανιώσει την ελευθερία της, χωρίς το γύφτο αφέντη, δίχως χαλκά στη μύτη και αλυσίδα στο λαιμό.

Έδωσε μια και ξέφυγε. Μα ακούστηκαν φωνές φόβου και έκπληξης από τον άνθρωπο,

που νόμιζε ότι την είχε σκλάβα του για πάντα. Οι άλλοι γύρω φώναζαν και τρέχανε. Έγινε πανικός. Φάνηκαν οι σεκιουριτάδες να ζυγώνουν απειλητικά με όπλα γεμάτα. Η αρκούδα στην αρχή είχε νομίσει πως θα τη βοηθούσαν να λευτερωθεί, μα εκείνοι παρηγόραγαν το γύφτο και του έλεγαν να μην ανησυχεί. Θα του τη φέρουν πίσω, υπόσχονταν. Αρκεί να μη φωνάζει «και μας πάρουνε χαμπάρι τα κανάλια»!

Στη στιγμή φάνηκε από ψηλά κι ένα μπάλονι ολόασπρο, ίδιο αεροπλάνο, αθόρυβο. Ήρθε και ζυγιάστηκε από πάνω της και τη σημάδευε με κάμερες.

Η αρκούδα ένιωσε τα δύσκολα κι αγρίεψε. Άλλα περίμενε να ζήσει στους Αγώνες κι άλλα της έτυχαν. Όρμησε στα νερά μιας λίμνης και μπερδεύτηκε η φιγούρα της στα αφρισμένα σιντριβάνια. Την έχασαν για λίγο οι σεκιουριτάδες κι οι αστυνομικοί. Το αερόπλοιο από πάνω της τρελάθηκε. Έκοβε βόλτες ολοτρόγυρα σαν αετός αφηνιασμένος. Τα πιτσιρίκια που την είδαν, την ενθάρρυναν και της έδειχναν από πού να βγει για να ξεφύγει. «Απ' εδώ, απ' εδώ!» της φώναζαν.

Κολύμπησε ως την άκρη της λιμνούλας, τρύπωσε σ' έναν αγωγό για τα βροχόνερα, σκαρφάλωσε σ' ένα λοφάκι με γκαζόν και θάμνους, πήδησε μια μαντρούλα κι έτρεξε στο δρόμο προς μιαν έξοδο.

Η αλυσίδα χτύπαγε σε κοντάρια, σε ταμπέλες, σε σηματοδότες, κάνοντας απαίσιο θόρυβο. Η ίδια μούγκριζε αγριεμένη κι ο κόσμος που την έβλεπε, παραμέριζε τρομαγμένος. Εθελοντές και αθλητές και φίλαθλοι και αστυνομικοί τα είχανε χαμένα.

Για να μην τα πολυλογάμε, κατάφερε στο τέλος να κρυφτεί στο πάρκο του Μαρουσιού. Όταν πύκνωσε το σκοτάδι, κίνησε προς τα βόρεια, ακολουθώντας το ασφαλτο αισθητήριό της και ρίχνοντας ματιές ψηλά στο πολικό αστέρι. Το αστέρι που την οδηγούσε στο βορά, στο δάσος της ζωής και της ελευθερίας της.

Τύχη καλή την έφερε έξω από τη Λαμία, όπου είχε απλώσει τη μεγάλη του σκηνή το πασίγνωστο «Τσίρκο Ραμπίκο». Η μυρωδιά την ειδοποίησε πως μέσα εκεί υπήρχαν άτομα από το σόι της. Πραγματικά, δε λάθευε. Όταν σκοτεινίασε, πήγε κοντά και αντίκρισε σ' ένα κλουβί κλεισμένες τις δυο αρκούδες φίλες της και το

αρκουδάκι της το αρπαγμένο από τους κυνηγούς.

Αναγάλλιασε η καρδούλα της! Συγκέντρωσε όλη της τη δύναμη και έσπασε την κλειδωνιά. Άνοιξε το κλουβί κι έσφιξε τρυφερά στην αγκαλιά της το παιδάκι της. Όσπου να καλοξημερώσει, οι αρκούδες λεύτερες κι ευτυχισμένες είχαν πάρει πάλι τα βουνά!

Κι έζησαν αυτές καλά κι εμείς καλύτερα. Εμείς καλύτερα, γιατί γιορτάζαμε τις Ολυμπιακές μας νίκες. Τις νέες δόξες της Ελλάδας!